

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA –
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

Cestovní ruch v České republice a jeho vliv na ekonomiku a životní prostředí
Tourism in the Czech Republic and its influence on the economy and the
environment

Autor:

Monika Plucnarová

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Natálie Uhrová, Ph.D.

OSTRAVA 2011

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci včetně příloh vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny podklady a literaturu.

V Ostravě.....*11.5.2011*.....

.....*Blučenarova Monika*.....

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji své vedoucí bakalářské práce, Ing. Natálii Uhrové, Ph.D., za ochotu, trpělivost a za strávený čas při pomáhání a poskytování velice užitečných rad a připomínek v celém průběhu psaní bakalářské práce.

OBSAH

1	ÚVOD	7
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA CESTOVNÍHO RUCHU.....	9
2.1	Obecná vymezení cestovního ruchu	9
2.2	Vymezení cestovního ruchu z technického hlediska	10
2.3	Vymezení cestovního ruchu z hlediska životního prostředí.....	10
2.4	Předmět cestovního ruchu	11
2.5	Formy cestovního ruchu	11
2.6	Druhy cestovního ruchu	12
2.7	Potenciál cestovního ruchu.....	14
2.7.1	Rozvoj cestovního ruchu	14
2.7.2	Základní podmínky rozvoje cestovního ruchu	14
2.8	Atraktivita cestovního ruchu	15
2.9	Základní složky cestovního ruchu	16
2.9.1	Účastníci cestovního ruchu a jejich kategorizace	16
2.9.2	Cílová místa cestovního ruchu.....	17
2.9.3	Charakteristika a klasifikace materiálně-technické základny cestovního ruchu	18
2.10	Významné instituce cestovního ruchu v České republice	19
2.11	Udržitelný rozvoj cestovního ruchu	21
2.12	Cestovní ruch v dnešní době.....	21
3	POSTAVENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V EKONOMICE ČESKÉ REPUBLIKY ..	23
3.1	Odvětvová klasifikace ekonomických činností (OKEČ)	23
3.1.1	Pravidla pro zařazení ekonomických subjektů či jejich částí podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností OKEČ	24
3.2	Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE	25
3.3	Satelitní účet cestovního ruchu.....	29
3.3.1	procentuální podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP	31
3.3.2	Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti	34
3.3.3	Vliv cestovního ruchu na platební bilanci státu.....	36
4	VLIV CESTOVNÍHO RUCHU NA ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ.....	39
4.1	Trvale udržitelný rozvoj	39
4.2	Pozitivní a negativní vliv cestovního ruchu na životní prostředí	40
4.2.1	Vliv rekreace na životní prostředí.....	41

4.2.2	Vliv dopravy na životní prostředí	41
4.3	Organizace pro ochranu životního prostředí	43
5	POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE.....	45
5.1	Potenciál cestovního ruchu	45
5.1.1	Charakteristika potenciálu atraktivit České republiky	45
5.1.1.1	Kulturní a přírodní atraktivity cestovního ruchu	46
5.2	Úroveň služeb v cestovním ruchu	48
5.2.1	Základní faktory ovlivňující úroveň poskytovaných služeb v cestovním ruchu	50
5.3	Úroveň dopravy České republiky v oblasti cestovního ruchu	52
6	ZÁVĚR	56
	Seznam použité literatury:	58
	Seznam zkratek	
	Seznam grafů	
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

1 ÚVOD

Cestovní ruch tvoří nezbytnou součást ekonomiky téměř každého státu a považuje se za významnou položku běžného účtu platební bilance, respektive bilance služeb. Jak velkou část ekonomiky tvoří v České republice cestovní ruch, se dá zjistit pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů, například pomocí ukazatele podílu cestovního ruchu na tvorbě HDP, podílu zaměstnaných osob v cestovním ruchu na celkové zaměstnanosti či pomocí ukazatele podílu cestovního ruchu na platební bilanci státu.

Cílem bakalářské práce je zjistit pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů, jakým způsobem ovlivňuje cestovní ruch ekonomiku v ČR a následně analyzovat vliv cestovního ruchu na životní prostředí.

V kapitole druhé je vymezená definice cestovního ruchu z hlediska obecného, technického či z hlediska životního prostředí. Dále je vhodné stanovit předmět cestovního ruchu a nalézt vhodný potenciál cestovního ruchu, který podmiňuje základní pravidla rozvoje turismu. Zásadní roli v oblasti cestovního ruchu představují jednotlivé složky turismu, ve druhé kapitole jsou charakterizovány například účastníci cestovního ruchu. Za další významnou složku cestovního ruchu se považuje cílová oblast (místo) turismu. Cílová oblast představuje místo, kam turisté cestují a kde využívají poskytované služby. Nadměrně důležitou složku cestovního ruchu též vytváří věcné prostředky, které svou existencí zabezpečují služby pro uspokojování lidských potřeb v oblasti turismu a tvoří materiálně-technické základny turismu. V kapitole jsou také vymezené atraktivity cestovního ruchu, které později popisuje kapitola pátá. Na konci druhé kapitoly jsou definované příklady významných institucí cestovního ruchu a udržitelný rozvoj turismu.

V třetí kapitole bakalářské práce jsou vypracované informace k Odvětvové klasifikaci ekonomických činností OKEČ, vymezená je i samotná klasifikace a stanovená pravidla OKEČ. Původní Odvětvovou klasifikaci ekonomických činností nahradila nová Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE.

Obrovský význam pro zjišťování úrovně ekonomiky v České republice má Satelitní účet cestovního ruchu, který provádí statistiky jednotlivých ukazatelů, stanovující například podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP, podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti a podíl turismu na platební bilanci státu. U zaměstnanosti v oblasti cestovního ruchu zaujímá hlavní úlohu ukazatel podílu zaměstnanosti cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti a podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti z hlediska počtu

pracovních míst. Velký význam pro cestovní ruch má běžný účet platební bilance, protože obsahuje mimo jiné i bilanci služeb, která se skládá z příjmové a výdajové složky dopravy, cestovního ruchu a ostatních služeb.

Kapitola čtvrtá popisuje vliv cestovního ruchu na životní prostředí. Doprava představuje podstatnou součást cestovního ruchu, která silně narušuje prostředí a krajinu. Dále kapitola vystihuje žádoucí i nežádoucí vlivy dopravních služeb. Mimo dopravní prostředky ovlivňuje životní prostředí i rekreace v oblasti cestovního ruchu, kterou provozují turisté, navštívením vybraných destinací.

V úvodu páté kapitoly je uvedený potenciál cestovního ruchu a jeho dvě dílčí skupiny. První skupinou je potenciál atraktivit cestovního ruchu, do kterého se řadí kulturní a přírodní atraktivity, biosférické rezervace UNESCO či další chráněné památky na území České republiky. Další skupinou je potenciál ploch a linií, který vyjadřuje délku silnic, železnic, dále významných nádrží a břehů, které jsou vhodné pro koupání, aj. V další části kapitoly je stanovena úroveň služeb v cestovním ruchu zahrnující, například kapacitu zařízení v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice, nebo úroveň služeb dopravy, souvisejících s turismem. V kapitole jsou popsány i faktory působící na úroveň poskytovaných služeb turismu, jde o vlivy demografické, ekonomické, technické nebo politické a legislativní.

Metodika je souhrn vědeckých postupů (metod). V bakalářské práci je z noetických způsobů využitý způsob ontologický. V jednotlivých kapitolách práce se používá především metoda dedukce, která popisuje danou věc obecně a poté postupně přechází ke konkrétnímu příkladu. Dedukce představuje jednu z metod, která se používá při vypracovávání prací.

Převážná část grafů v bakalářské práci je zjištěná pomocí statistik Českého statistického úřadu a Ministerstev dopravy, životního prostředí či Ministerstva pro místní rozvoj.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA CESTOVNÍHO RUCHU

2.1 Obecná vymezení cestovního ruchu

Sektor služeb je z hlediska národního hospodářství označován jako terciární sektor, který poskytuje služby výrobě a obyvatelstvu.

Cestovní ruch neboli turismus ve své knize Goeldner a Ritchie (2006) definují, jako turistické procesy, činnosti a výsledky vyplývající ze vztahů a interakcí mezi jednotlivými turisty. Poskytovatelé služeb pro turisty, dodavatelé, hostitelské vlády, hostitelské komunity a ostatní, se zapojují do získávání a hostování návštěvníků.

Značný význam pro cestovní ruch mají poskytovatelé služeb. Mimo osoby pracující v terciárním sektoru, jsou pro cestovní ruch podstatné i jejich jednotlivé činnosti, týkající se cestovního ruchu. Cestovní ruch patří mezi významné služby každého státu. S turismem souvisí také doprava a jiné podstatné komponenty v oblasti turismu, jde například o propagaci cestování, která slouží k vylepšení uspokojování potřeb a přání cestujících.

Zásadní funkci v oblasti cestovního ruchu neplní pouze poskytovatelé služeb a činnosti, jež zaměstnanci v turismu provozují, ale i samotní cestovatelé, kteří využívají služby cestovního ruchu například tím, že navštěvují historicky zajímavá místa a provádějí okružní jízdy za poznáním, cestují na dovolenou, z důvodů klidu a odpočinku, nebo navštěvují své příbuzné. Cestování provozují lidé též z důvodů studia, vědeckých výzkumů, obchodních schůzek, podnikání či jiných činností, souvisejících nejen s prací.

Jednotliví účastníci cestovního ruchu mohou trávit svůj volný čas aktivním nebo pasivním způsobem. Buď aktivně pracují, studují, sportují, provozují výlety za poznáním památek či přírodních krás krajiny, nebo pasivně odpočívají a relaxují.

Turisté, cestující do různých koutů světa, využívají veškeré dopravní prostředky k přepravě do vybrané destinace. Dopravní prostředky plní významnou funkci v oblasti cestovního ruchu. Bez ohledu na druh dopravy, dopravní prostředky se aktivně zapojují do cestovního ruchu.

Aktivní cestovní ruch představuje příjmovou složkou běžného účtu platební bilance (bilance služeb), naopak pasivní cestovní ruch připadá do položek výdajů, kde se nachází prostředky utrácené občany daného státu v zahraničí.

Pokusy popsat problematiku cestovního ruchu byly provedené již v minulosti a také došlo k vypracování standardní definice cestovního ruchu a prozkoumání turistických cest mezi zeměmi po celém světě (Cruz, 2006).

2.2 Vymezení cestovního ruchu z technického hlediska

Burkhart a Medlik (1981) charakterizují turismus po stránce technické. Jde o tzv. „technickou definici cestovního ruchu“, která se snaží formulovat různé druhy cestovního ruchu a odlišné aktivity turismu, obvykle pro statistické účely nebo účely legislativní. Turista představuje osobu, cestující po dobu 24 hodin a více mimo své obvyklé místo pobytu. Do aktivit turismu lze zařadit i cestování podnikatelů, kteří vyjíždějí na cesty z důvodů získávání výnosů, nebo osob, cestujících ze zdravotních důvodů či jiných významných okolností. Dále cestovní ruch definuje výletníka jako někoho, kdo na zvoleném místě návštěvy stráví dobu kratší než 24 hodin.

Podobná definice cestovního ruchu, jako je od autorů Burkhartha a Medlika (1981), i když se schyluje k obecnějšímu popisu návštěvníků, byla produkována na konferenci OSN o cestování a cestovním ruchu v roce 1963. Popisuje návštěvníka jako osobu cestující do jiné země, a to z jiného důvodu než je okupace či odměňování v rámci navštívené země (Sharpley, Telfer, 2002).

2.3 Vymezení cestovního ruchu z hlediska životního prostředí

Vlivem technického a hospodářského rozvoje cestovní ruch nabyl velkého rozkvetu hlavně ve 20. století. Odvětví turismu se dá považovat za jedno z nejperspektivnějších odvětví tohoto tisíciletí.

Mourek (2000, str. 2) ve své knize uvádí, že *„s pokračující industrializací nabývá cestovní ruch stále významnější roli v životě člověka. Potřeba a touha po zachovaném životním prostředí roste s urbanizací naší společnosti. Příroda dnes hraje důležitou roli při odpočinku a regeneraci sil dnešních lidí. Stejně tak ale platí, že cestovní ruch je úzce spjatý s ekologickou zátěží a zásahy do životního prostředí. Příroda se v dnešním světě stává bezplatným statkem, proto v našem myšlení převládá názor, že tomu tak bude navždy. Příkladem pro zátěž životního prostředí cestovního ruchu může být řetěz poskytovaných služeb turistům, který je analogický prakticky všem druhům turistiky. Ten začíná tvorbou tištěných publikací, pokračuje spotřebou energie při cestě do cílové destinace, znečištěním vzduchu, amortizací dopravního prostředku, záběrem půdy na stavbu rekreačních zařízení, sběrem a zpracováním odpadu, spotřebou energie při přípravě jídla či energetickou zátěží při samotné mechanické aktivitě.“*

Dále může dojít k samotnému porušení přírody při turistických aktivitách, a to erozí půdy, odlesňováním, hnojením, negativními vlivy způsobenými hlukem a poškozováním flóry a fauny, viz Mourek (2000).

2.4 Předmět cestovního ruchu

Z historického hlediska turistické aktivity prochází relativně novým vývojem, nicméně je odvětví cestovního ruchu dostatečně hospodářsky významné a jeho vliv na prostředí ekonomiky a společnost je natolik důležitý, že si zaslouží pozornost odborné veřejnosti, jako samotný předmět cestovního ruchu. Předmět cestovního ruchu vykazuje znaky zralosti rozvoje se stále rostoucí kvalitou. Osoby, pracující v oblasti cestovního ruchu a jejich samotné činnosti, se stávají stále specializovanějšími. Veškeré výzkumy a ukazatelé poukazují na zvyšující se profesionalitu v odvětví cestovního ruchu.

Předmět cestovního ruchu zahrnuje řadu rozmanitých odvětví a akademických oborů, a studenti se jím mohou zabývat velmi rozdílně a chaoticky, proto si turismus zaslouží samostatnou úvahu jako předmět nebo hospodářské odvětví.

Mezi problémy spojené se studováním oborů, zabývajících se turismem, cestovní ruch trpí především slabým souborem datových zdrojů - z hlediska srovnatelnosti a kvality i přesto, že Světová organizace cestovního ruchu (WTO) učinila významný pokrok v této oblasti, viz Cooper a spol. (2005)

2.5 Formy cestovního ruchu

Jednotlivé formy cestovního ruchu vychází ze zaměřování turismu na určité uspokojování potřeb účastníka, tj. na poptávkově orientovanou definici turismu. Potřeby mezi účastníky bývají odlišné a řadí se mezi specifické potřeby s lišícími se znaky mezi jednotlivými účastníky cestovního ruchu. Každá z těchto forem vyžaduje zvláštní požadavky na její realizaci a zabezpečení služeb (kvalitu a rozsah). Základními formami cestovního ruchu podle autorky Petrů (2007) jsou:

- rekreační cestovní ruch - představuje nejrozšířenější formu turismu a lze jej zařadit do masové turistiky. Nejdůležitější cíl této formy tvoří regenerace a odpočinek, proto pro provozování rekreačního cestovního ruchu je potřeba klid, ekologicky čisté prostředí a možnosti zajištění odpočinku. Rekreační turismus slouží k znovu nabrání sil jedince. Ubytování při rekreaci musí být pohodlné, pokoje udržované v čistotě a navíc vhodně vybavené, doprava z místa bydliště do místa rekreace rychlá a nejlépe úsporná,

stravování nejlépe “all inclusive”. Rekreační cestovní ruch nemusí sloužit pouze k odpočinku, lze též provádět aktivní pobyty v přírodě, provozovat různé sportovní aktivity, hry, nebo se věnovat zájmům, jako např. houbaření či zahrádkaření.

- Kulturně-poznávací cestovní ruch – slouží k poznávání kultury, tradic, historie svého i jiného národa. Přispívá k výchovně vzdělávací funkci a přispívá k rozšíření kulturně společenského rozhledu účastníků cestovního ruchu. Návštěvy historických památek (skanzenů, hradů a zámků), kulturních zařízení (muzeí, knihoven), kulturních událostí (festivalů, výstav, divadelních představení) a parků či zahrad, představují nezbytnou součást kulturně-poznávacího turismu.
- Sportovně turistický cestovní ruch – se zaměřuje na zlepšení a udržení fyzické kondice a vylepšování sportovních dovedností. Sportovně turistický cestovní ruch tvoří především horská a vysokohorská turistika, která vyžaduje zdatnost a vytrvalost (jedná se o výstupy na vrcholky hor, poznání přírody), dále cykloturistika a horská kola, u nichž je též důležitá vytrvalost.
- Lázeňsko-léčebný cestovní ruch – směřuje především do lázeňských a rekreačních center, které se orientují na zlepšování zdravotního stavu, zdravotní prevence aj.

Mezi formy turismu řadíme i tzv. specifické formy cestovního ruchu, jedná se například o cestovní ruch mládeže, cestovní ruch třetí generace, cestovní ruch rodin s dětmi, kongresový cestovní ruch, lovecký cestovní ruch, mototuristický cestovní ruch. Tyto formy řadíme mezi významnější a mezi méně důležité zahrnujeme například zážitkový cestovní ruch či cestovní ruch veletrhů a výstav.

2.6 Druhy cestovního ruchu

Cestovní ruch se rozděluje například podle délky pobytu, druhu dopravy či ceny zaplacené za počet osob ve skupině. Jedno z hledisek pro rozdělení cestovního ruchu představuje geografického umístění. U členění z hlediska geografie existuje mnoho významných rozdílů mezi domácím a mezinárodním cestovním ruchem. Domácí turismus je provozovaný tehdy, jestliže dané osoby cestují z místa svého bydliště na místo pobytu pouze v rámci své země. Jestliže lidé chtějí vycestovat do jiné země, než ve které žijí, chtějí objevit odlišné ekonomické, politické a společenské systémy, potom tento pohyb nazýváme mezinárodním cestovním ruchem. Před překročením státní hranice cizí země, si cestovatelé potřebují připravit několik dokumentů – pas, občanský průkaz, vízum atd. Dále

potřebují přeměnit vlastní měnu za měnu daného státu. Při návštěvě jiné země je nezbytná znalost cizího jazyka, jinak by mohlo dojít k problémům s dorozumíváním.

Rozdíly mezi zahraničním a domácím cestovním ruchem klesají, protože překážky turismu se v několika částech světa rozpadají. Velkou výhodou při cestování mezi členy EU představuje to, že k překročení hranic cestovatelé potřebují pouze občanský průkaz.

Cíle návštěvníků se mohou v mnoha případech lišit, například se někteří cestovatelé zajímají o letní pobyty na místech, kde se nacházejí pláže a počasí bývá velmi příznivé, nebo naopak cestují v zimních měsících do zasněžených oblastí, kvůli lyžování nebo jiným druhům aktivit. Na druhé straně, lidé si volí cestování podle dalších faktorů a kladou důraz především na kulturu, historii, umění a architekturu v zemi.

Zájmové skupiny cestovního ruchu se skládají z turistů určitých zemí, majících společný cíl, tj. návštěvy přátel a příbuzných, zdraví, vzdělání, atd. Při navštěvování příbuzných nebo přátel, cestovatelé nečiní turismu velké nároky na vybavení a infrastrukturu ve vybraných zemích.

Turismus rozdělujeme podle způsobu cestování na individuální a skupinový. V prvním případě se turisté pohybují individuálně a druhé členění zahrnuje cestování člena skupiny.

Dále se dělí cestovní ruch na nezávislý a závislý. V případě nezávislých zájezdů, vyhledává turista dovolenou sám nebo za pomoci cestovní kanceláře. Inkluzivní neboli závislé výlety jsou zájezdy umožňující lidem cestovat ekonomicky. Zprostředkovatelé inkluzivních výletů vyhledávají speciálně zvýhodněné ceny za dopravu a ubytování a sdílejí část slev od dodavatelů se svými zákazníky.

Jiný druh cestovního ruchu představuje „masová turistika“, jenž se vztahuje k účasti velkého množství lidí v cestovním ruchu, tj. milionům turistů. Jedná se o jev dosud omezený pouze na vyspělé země. Cestování za dovolenou se stává součástí životního stylu západních společností, což neplatí pro méně rozvinuté země, kde disponibilní příjem je nízký a dovolená se omezuje pouze pro bohaté obyvatelstvo.

Odlišně se v oblasti cestovního ruchu vnímají lidé, kteří cestují do zahraničí z důvodů podnikání. Zde zahrnujeme podnikatele či profesionály navštěvující veletrhy, kongresy a konference, účastní se incentivních cest, které pro jejich společnost a podnikající osoby nabízí vyjednávání obchodních případů a smluv.

Samotné podnikání nelze zařadit do složek volného času. Vzhledem k tomu, že podnikající návštěvníci využívají stejné vybavení jako turisti, řadí se do kategorie

"cestovatelů", nebo "návštěvníků". Každý den není dnem pracovním, a mnohdy podnikatelé mají volno k provádění vybraných prohlídek, nebo účastnit se exkurzí v blízkých turistických centrech, viz Khan (2005).

2.7 Potenciál cestovního ruchu

Podle Bíny (2001, str. 1) je *“potenciál cestovního ruchu chápán jako formalizovaný výsledek zhodnocení co možná komplexního okruhu lokalizačních podmínek a předpokladů pro další možný rozvoj cestovního ruchu. Lokalizační podmínky cestovního ruchu vytvářejí složitý multidisciplinární systém. Podmínkou pro zkoumání tohoto systému je jeho zjednodušení a rozčlenění na relativně přirozené segmenty. Za tyto segmenty považujeme jednotlivé, v zásadě homogenní aktivity cestovního ruchu. Celkový potenciál se tak skládá z dílčích, “odvětvových” potenciálů, tj. možností, které v území existují pro provozování konkrétních aktivit cestovního ruchu. “*

2.7.1 Rozvoj cestovního ruchu

Rozvoj cestovního ruchu je podmíněn existencí vhodného potenciálu, který má výrazný teritoriální aspekt a vazbu na krajinný systém. Přírodní i antropogenní (vytvořený lidskou činností) potenciál, jež vyjadřuje způsobnost územního celku vytvořit podmínky pro rozvoj cestovního ruchu, se rozmisťuje nerovnoměrně a různorodě, přičemž se obvykle liší i v rámci velkých územních celků (Kiráľová, 2005).

2.7.2 Základní podmínky rozvoje cestovního ruchu

Důležitou podmínku vzniku i rozvoje cestovního ruchu tvoří především rozvoj výrobních sil (rozvoj lidské práce, strojů a nástrojů, výrobních postupů), které mají za příčinu růst, rychlost rozvoje, ale také určování směrů růstu včetně stagnace cestovního ruchu. Další potřebnou podmínku pro rozvoj cestovního ruchu představují mírové podmínky života. Při nedodržení mírových podmínek by nedošlo k rozvoji cestovního ruchu. V oblastech, kde se vyskytují války, neexistují standardní podmínky života a všechna činnost stojí pod základním cílem – obranou a udržením života a zachováním národního hospodářství. *“Právě pro velký význam míru pro cestovní ruch a naopak cestovního ruchu pro mírovou spolupráci mezi jednotlivými státy byly některé otázky cestovního ruchu zařazeny také do Závěrečného aktu o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, který byl podepsán již v roce 1975.”* (Petrů, 2007, str. 5-6)

Kromě rozvoje výrobních sil a mírových podmínek existuje spousta dalších a velmi významných činitelů, které působí na rozvoj cestovního ruchu. Tyto činitele se dělí do několika skupin, podle autorky Petřů (2007):

- ekologické – mezi ekologické činitele patří například příznivé přírodní a celkové životní prostředí, dále dostatek atraktivního rekreačního prostoru, zajímavé přírodní atraktivity či příznivé klima a čisté ovzduší,
- ekonomické – hlavním ekonomickým činitelem je především celková úroveň ekonomiky země, vyjádřená hrubým domácím produktem, složením platební bilance, další podmínku představuje dosažený stupeň materiální stránky životní úrovně, fond volného času, výše disponibilních příjmů obyvatelstva a celková úroveň cen na trhu zboží a služeb,
- demokratické – do těchto podmínek řadíme vše týkající se obyvatelstva, jeho stavu a složení, jedná se například o hustotu obyvatelstva, jeho věkové a rodinné složení, zdravotní stav,
- pracovní – jedním z faktorů, který významně ovlivňuje cestovní ruch je pracovní zabezpečení, tedy zabezpečení cestovního ruchu dostatečným počtem pracovníků s určitými kvalifikacemi,
- materiálně-technické – do těchto podmínek se řadí materiálně-technická základna cestovního ruchu v užším slova smyslu, tj. především ubytovací a stravovací zařízení, doprava, sportovně-rekreační zařízení, ale i dostatečná síť zařízení obchodu a služeb všech druhů, včetně směnárny, zařízení na hranicích i zdravotnických a bezpečnostních služeb,
- a administrativní – většinou se týkají zahraničního cestovního ruchu a jsou spojované s výjezdními a vstupními formalitami například pásovémi, vízovými, celními a jinými.

Jednotliví činitelé a jejich způsob působení v praxi je velice složitý. Mnohdy místo, aby působili samostatně, ovlivňují spíše cestovní ruch takovým způsobem, že se podmínky navzájem podporují. Pracující osoby v oblasti cestovního ruchu jsou povinné znát základní podmínky rozvoje turismu.

2.8 Atraktivita cestovního ruchu

Pod pojmem atraktivita cestovního ruchu se rozumí široké spektrum infrastrukturních projektů, které vedou nebo povedou ke zvýšení atraktivity v regionu. Zmíněné projekty by měly přilákat tuzemské i zahraniční turisty k pobytu přesahující 1 den

v dané oblasti. Buď se jedná o součást přírody (jeskyně, vodopád..), nebo o objekt (památku, muzeum..), který turisté (účastník cestovního ruchu) České republiky navštěvují z důvodů prohlídek, dovolené, práce aj.

Podstatnou složku, kterou cestovní ruch nabízí, tvoří atraktivity, především kulturní, historické a přírodní. Lidé, pracující v oblasti cestovního ruchu, provádí správu těchto atraktivit a kromě ochrany kulturního a přírodního dědictví naší země vytváří podmínky pro jejich využití v oblasti turismu. Zásadní je proto zpřístupnění atraktivit, využívání marketingových nástrojů pro úspěšné uplatnění na trhu cestovního ruchu, iniciace vzniku navazujících služeb a tak dále. Známe spoustu historických a kulturních objektů, jako jsou muzea, galerie apod. Dále do atraktivit cestovního ruchu se řadí i zábavní parky, akvaparky, zoologické a botanické zahrady, bludiště a další. Festivaly a další události (například kulturní nebo sportovní) jsou většinou pořádány s cílem vylákat návštěvníky s širšího okolí na místo konání akcí, souvisejících s cestovním ruchem.

Mezi další významné činnosti v cestovním ruchu patří doplňkové služby institucí, které návštěvníkům poskytují příležitosti pro sportovní vyžití, půjčovny sportovních potřeb, prodej suvenýrů apod.

Atraktivita cestovního ruchu bývá zčásti vyjádřena jejím potenciálem. Jedná se o širší pojem, subjektivního charakteru. Hlavní zájem turistů se týká nabídky dané turistické oblasti a zároveň ceny poskytovaných služeb. Výši celkové atraktivity lze ovlivňovat jen do jisté míry. Především pomáhá vylepšení kvality poskytovaných služeb, charakteru služeb, nebo také nabídky dalších doplňkových služeb pro návštěvníky. Nezbytná je také dostupnost základních služeb, jako jsou ubytovací a stravovací služby, jejich kvalita a související cena za služby a množství těchto zařízení. Dále jsou významné dopravní služby s důležitou nabídkou spojů a jejich kvality či času potřebného k přepravě.

2.9 Základní složky cestovního ruchu

2.9.1 Účastníci cestovního ruchu a jejich kategorizace

Definice účastníka cestovního ruchu je významná pro mezinárodní cestovní ruch a jeho kvantifikaci. Statistická komise Společnosti národů, která působila v roce 1946, než byla nahrazena OSN, definovala v roce 1937 cestovní ruch a tedy i účastníka cestovního ruchu. Podle ní se za účastníka cestovního ruchu považují ti, kteří cestují déle než 24 hodin a v jiné zemi nocují. Cestovatelé vyjíždějí za zábavou, z důvodů vylepšení zdravotního stavu či vyřízení záležitostí s osobami blízkými, dále se zúčastňují akcí, například

administrativního, hudebního či jiného charakteru nebo vyřizují jakékoliv obchodní a jiné záležitosti.

Podle Světové organizace cestovního ruchu existují z hlediska účastníků cestovního ruchu významné pojmy, jako jsou návštěvník, turista a výletník. Návštěvník představuje osobu, která vycestovala mimo trvalé bydliště z jiného důvodu než vykonávání výdělečné činnosti. Druhým pojmem je turista, což je dočasný návštěvník, který se v jiné zemi zdrží alespoň 24 hodin, přenocuje minimálně jednu noc a využívá buď volný čas (k zábavě, sportu aj.) nebo vyřizuje určité záležitosti. Posledním účastníkem cestovního ruchu je výletník, jedná se o jednodenního návštěvníka, který se v jiné zemi zdrží jen jeden den a v této zemi nenocuje (Petrů, 2007).

Účastníci cestovního ruchu se dělí podle věku na děti a mládež, obyvatelstvo ekonomicky aktivní a seniory. Dále podle dosaženého vzdělání na účastníky se základním, středoškolským či vysokoškolským vzděláním nebo podle profesních skupin, jež pracují buď ve službách (v terciárním sektoru), v průmyslu (sekundárním sektoru) nebo také v zemědělství (v primárním sektoru), rozdělení podle autora Wahly (2010).

2.9.2 Cílová místa cestovního ruchu

Kromě účastníků cestovního ruchu do složek turismu patří také cílová místa (destinace) turismu. Vlivem dosažení cílového místa pobytu vzniká cestovní ruch. Existuje spousta charakteristik cílových oblastí, které se od sebe odlišují, ale některé rysy zůstávají společné, viz Petrů (2007, str. 35): *„cílové místo lze charakterizovat na základě jeho složek, dále cílová oblast cestovního ruchu se vyznačuje určitými společensko-kulturními prvky, jsou neoddělitelné – cestovní ruch vzniká tam, kde je spotřebován. Cílová místa jsou využívány nejen turisty, ale i místním obyvatelstvem a řadou jiných skupin.“*

Různí autoři definují cestovní ruch odlišně a to samé platí i o vymezení cílového místa pobytu cestovního ruchu. Mezi nejčastější charakteristiku autorů patří podle Petrů (2007, str. 35) vystižení čtyř složek, a to: *„atraktivit (kulturních a přírodních), vybavenosti materiálně-technickými zařízeními (ubytovacími, stravovacími, zábavními podniky, obchodem a ostatními službami), dostupnosti (dopravní dostupnost, místní doprava apod.) a dodatečnými službami ve formě místních organizací, které slouží jednak návštěvníkům a jednak také místním podnikatelům v cestovním ruchu.“*

Pokud jsou složky cestovního ruchu správně plánované a řízené, působí efektivně. Jestliže se hovoří o cílových místech turismu, je třeba se zmínit též o udržitelném rozvoji cestovního ruchu. Důležitým faktorem a podmínkou pro rozvoj cestovního ruchu v oblasti zdravotních a rekreačních cílů jsou přírodní podmínky nebo přírodní prostředí.

2.9.3 Charakteristika a klasifikace materiálně-technické základny cestovního ruchu

Existence věcných prostředků představuje význam pro zabezpečení služeb pro uspokojování lidských potřeb v oblasti cestovního ruchu a z důvodů tvoření materiálně-technické základny turismu. Materiálně-technická základna je důležitá podle autorky Petřů (2007, str. 36): „*pro funkční využití potenciálu krajiny u cestovního ruchu, který je účastí na cestovním ruchu, pro tvorbu a realizaci zboží a služeb účastníkům cestovního ruchu, čímž se vytvářejí určité materiální předpoklady pro zajištění účasti na cestovním ruchu.*“

Z věcného hlediska můžeme zahrnout do materiálně-technické základny opět podle Petřů (2007, str. 36-37):

- „*budovy a stavby (hotely a jiná ubytovací zařízení, stravovací zařízení, sportovní zařízení, parkoviště atd.),*
- *stroje a zařízení (energetická, hnací a technologická zařízení),*
- *dopravní prostředky (pro dopravu účastníků cestovního ruchu a jejich zavazadel),*
- *předměty postupné spotřeby (předměty a inventář k zabezpečení zejména realizačních funkcí v cestovním ruchu).*“

Zásadní je také závislost na službách mnoha odvětví, proto se rozlišuje také (Petřů, 2007):

- „*Vlastní materiálně-technická základna cestovního ruchu*“, jež byla vymyšlena výlučně pro cestovní ruch, tzv. materiálně-technická základna v užším slova smyslu, která je rozsahem a úrovní závislá na ekonomickém výsledku cestovního ruchu nebo významu, jež mu společnost přisuzuje.
- „*Materiálně-technická základna využívaná pro cestovní ruch*“, zahrnující zařízení používané k jiným účelům, které jsou také využívány účastníky turismu, tzv. materiálně-technická základna v širším slova smyslu.

Materiálně-technická základna lze rozdělit podle druhů a významu zařízení. Z hlediska druhů služeb můžeme materiálně-technickou základnu rozřadit například na:

- ubytovací zařízení, které představuje zásadní význam pro rozvoj cestovního ruchu. Charakterizuje se jako dočasné a přechodné ubytování mimo své trvalé bydliště.
- Stravovací zařízení, což je další významnou a nezbytnou službou v oblasti cestovního ruchu. Jedná se o důležitou potřebu, která uspokojuje člověka. Účastník cestovního ruchu využívá stravovací služby během cestování, ale také během pobytu v cílové destinaci.
- Dopravní zařízení je nezbytnou službou pro oblast cestovního ruchu, jelikož dopravní prostředky jsou důležité pro realizaci turismu. Na mysli se má přemístění účastníka cestovního ruchu z místa bydliště do místa pobytu cílové oblasti. Existuje spousta druhů dopravy, a to letecká, silniční, vodní, železniční a jiné zvláštní druhy (především lanovky, ozubené dráhy a lyžařské vleky) využívané především účastníky cestovního ruchu.
- Zprostředkovatelská zařízení, sportovně-rekreační zařízení, kulturně-společenská zařízení, aj.

2.10 Významné instituce cestovního ruchu v České republice

• Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ministerstvo je metodickým a koordinačním orgánem pro všechny subjekty působící v oblasti cestovního ruchu. Důležitý nástroj pro činnost v oblastech cestovního ruchu u Ministerstva pro místní rozvoj ČR je Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR pro období 2007-2013. Jedním z cílů ministerstva je využít legislativní nástroje pro vytvoření podmínek pro rozvoj cestovního ruchu v České republice, a to pomocí stanovených pravidel, aby bylo dosaženo lepší ochrany spotřebitele a vymezení pravidel pro provoz cestovních agentur a kanceláří (Jarolímová, 2009).

Ministerstvo se také významně zapojuje do aktivit mezinárodních organizací v oblasti cestovního ruchu a svou činnost prezentuje na odborných konferencích a veletrzích cestovního ruchu. Prostřednictvím České centrály cestovního ruchu – CzechTourism – je Česká republika prezentovaná v zahraničí i na domácím trhu jako zajímavá turistická destinace. Dále Ministerstvo realizuje řadu projektů financovaných ze strukturálních fondů EU, které přispějí k rozvoji cestovního ruchu v České republice (Ministerstvo pro místní rozvoj).

- Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism

Agentura CzechTourism byla zřízená na podporu cestovního ruchu v České republice. Jejím úkolem je propagace České republiky jako atraktivní turistické destinace v zahraničí i doma. Dále zpracovává marketingové údaje, provádí vlastní šetření a analýzy, pořádá semináře pro odborníky a jiné. Většina marketingových studií zpracovaných agenturou Czech Tourism je zdarma ke stažení z internetových stránek. V sídle agentury je veřejnosti přístupná odborná knihovna a informační středisko, viz Jarolímová (2009).

Czech Tourism se zaměřuje především na propagaci konkrétních oblastí cestovního ruchu, jako jsou lázeňství, gastronomie, kongresové a incentivní turistiky a golfové turistiky a zabývá se také například bohatstvím historie, zážitkovou a aktivní dovolenou (Czech Tourism, 2003).

- Krajské úřady

Informace o krajích České republiky se nalézají na příslušných odborech Krajských úřadů (např. Strategie rozvoje cestovního ruchu v kraji). V turistických regionech se rozvojem oblastí cestovního ruchu zabývají téměř ve všech regionech České republiky, specializované organizace destinačního managementu (Jarolímová, 2009).

- Folklórní sdružení České republiky (FOS ČR)

Sdružení se pokouší uchovat lidové tradice a národní kulturní hodnoty zejména v oblasti lidové hudby, zpěvu a tance a přispívat také k jejich rozvoji. Sdružení pořádá folklórní festivaly, lidové slavnosti a přehlídky folklórních souborů, spolupracuje s mnoha kulturními institucemi i institucemi činnými v oblasti cestovního ruchu. Jde například o spolupráci s CzechTourism (Jarolímová, 2009).

- Klub českých turistů (KČT)

“Základní organizační jednotkou KČT jsou odbory, sdružující se do 14 oblastí, které jsou totožné s hranicemi krajů. Členové organizace každoročně pořádají přes tisíc akcí určených pro členy klubu i neorganizované zájemce o všechny druhy turistiky – pěší, cyklo, lyžařskou a vodní turistikou, mototuristikou, vysokohorskou turistikou, turistikou zdravotně postižených a nejnovější i o hipoturistikou.” (Klub českých turistů, 2005-2009)

Významnou roli hraje klub v oblasti domácího cestovního ruchu.

2.11 Udržitelný rozvoj cestovního ruchu

Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu zajišťuje potřeby účastníkům turismu a následně také pomáhá k rozvoji území. Dává při tom pozor na šetrné využívání přírodních a kulturních hodnot, což vede k dlouhodobému přispívání dané oblasti. Po dlouhém a nepřetržitém rozvoji po mnoha staletích, patří cestovní ruch mezi významný sektor služeb. Environmentálním dopadům rozvoje cestovního ruchu, což bylo srovnatelné s jinými dopady ostatních odvětví, nebyla věnována po dlouhou dobu dostatečná pozornost. Teprve obrovský rozvoj v posledních letech, spojený s růstem životní úrovně ve vyspělých zemích, varoval k nutnosti řešit otázky trvalé udržitelnosti.

Zásadním přínosem pro cestovní ruch u rozvoje území je vytváření nových pracovních příležitostí. Dalším pozitivem pro rozvoj území vlivem cestovního ruchu je to, že přispívá k poznávání nových míst, přírodního a kulturního dědictví jiných národů, vede k poznání jiných národnostních tradic, obyčejů a zvyklostí, a tím rozvíjí myšlenku mírového soužití.

Pokud však bude docházet k obrovskému a nekoordinovanému rozvoji cestovního ruchu v některých oblastech, dojde k ohrožení a poškození životního prostředí, dále nadměrnému využívání přírodních zdrojů, zejména pak neobnovitelných, což představuje další chybu, která může vést ke konfliktním situacím mezi domácím obyvatelstvem a návštěvníky, například rozdílnými zvyklostmi a jiným způsobem chování.

2.12 Cestovní ruch v dnešní době

Cestovní ruch se považuje za velice významnou službu a jeho průkopníci, jako je například Thomas Cook, by měly být řádně uznáni spolu s dalšími autory, Henrym Fordem a Karlem Marxem (Adrian Franklin, 2003).

Lze předpokládat, že se cestování v dnešní době provozuje lépe než v minulosti. Cestovatelé poznávají nové a většinou odlišné země od zemí, ve kterých žijí. Není jisté, zdali jde o cestování bezpečné či naopak. Většina lidí necestuje do zemí, kde se odehrávají politické nepokoje s obavami o své zdraví. Převážně cestují a ocitají se stále více uvnitř známé oblasti. Většina turistů si oblíbí pár míst, na které se stále vrací. Existuje však i spousta cestovatelů, jež touží po dobrodružství, po objevování nových míst a zážitků, což se neobejde bez drobného nebezpečí.

Postupem času dochází k vynalezení modernějších dopravních prostředků, dále dochází k ulehčení přístupu do zemí (například mezi zeměmi EU není potřeba pas, pouze občanský průkaz), což je v dnešní době významné pro rozvoj cestovního ruchu.

Cestovní ruch tvoří nezbytnou součást ekonomiky každého státu, tedy významné odvětví pro tvorbu hrubého domácího produktu. Turismus se zahrnuje mezi potřebné složky ovlivňující platební bilanci a poskytuje určitému státu finanční možnost a také schopnost vhodně investovat získané prostředky.

Existuje spousta cestovních kanceláří pomáhajících turistům s vyhledáváním a provozováním turismu, ale je potřeba, aby nedocházelo k špatné péči o turisty. Proto musí docházet k neustálému rozšiřování nabízených služeb a vylepšování prostředků pro bezpečnost turistů.

3 POSTAVENÍ CESTOVNÍHO RUCHU V EKONOMICE ČESKÉ REPUBLIKY

3.1 Odvětvová klasifikace ekonomických činností (OKEČ)

Pro statistickou práci je možné použít systém, který by dokázal správně vypracovat široký rozsah statistických dat kvůli jejich analýze a prezentaci. Pro zpracovávání dat a zveřejňování přehledů slouží klasifikační systémy. Významná je odvětvová klasifikace OKEČ, která byla zavedena 1. 1. 1994. Je vypracovávána kategorizací údajů, která souvisí s organizační jednotkou, což je ekonomický subjekt. V současné době byla podle aktualizčních změn a úprav evropského standardu NACE rév. 1.1 provedená aktualizace OKEČ a vydává se jako třetí vydání. (Český statistický úřad, 1998)

Podle knížky vydané Českým statistickým úřadem (1998, str. 13) jsou předmětem odvětvové klasifikace ekonomických činností *„všechny pracovní činnosti vykonávané ekonomickými subjekty a jsou určované jejich vývojem. Obecně je činnost dána kombinací práce, výrobní techniky, informační sítě, materiálů, výrobků a vede k vytvoření specifických výrobků nebo výkonů (služeb). Každá položka zahrnuje seskupení stejnorodých činností na příslušném stupni třídění.“*

Nejdůležitější úkol této klasifikace je třídění ekonomických činností kvůli rozčlenění informací podle těchto činností pro analytické práce v oblastech statistiky nebo jiných oblastí. Díky podobnosti jednotlivých činností lze organizační jednotky spojovat do příslušných agregací. Odvětvová klasifikace ekonomických činností je významná pro členění ekonomických subjektů. Muselo se kontrolovat, zda do jednoho seskupení bylo možné začlenit produkci výrobků a služeb, které se vyskytovaly u jednoho ekonomického subjektu. Bez ohledu na druh vlastnictví či úroveň používané technologie, tj. pokud se práce provádí ručně nebo pomocí strojů, jsou výrobní jednotky na prvním místě klasifikované podle hlavního druhu ekonomické činnosti. Poté se zabývá dalšími kritérii, jako jsou použití vyráběného zboží a poskytovaných služeb, využívané suroviny a postupy atd. (ČSÚ, 2007)

3.1.1 Pravidla pro zařazení ekonomických subjektů či jejich částí podle Odvětvové klasifikace ekonomických činností OKEČ

A) Obecná pravidla

Cílem klasifikace je začlenit jednotky, které jsou si podle druhu své činnosti nejvíce podobné. Ekonomický subjekt je charakterizovaný obecně svými vstupy práce, surovin, výrobků či služeb, dále vlastní činností a výstupem produkce (výrobků, prací, služeb). Každá jednotka je významná pro svůj typ výroby zboží nebo poskytovaných služeb, kterými se zabývá. Je třeba přiřadit dané jednotce kód OKEČ, a proto se musí stanovit její hlavní (převažující) činnost. Kromě hlavní činnosti může ekonomická jednotka provádět i vedlejší činnosti, díky kterým produkují výrobky a poskytují služby. Také provádí tzv. pomocné práce, které jsou k dispozici pouze dané jednotce, tvoří konečnou část produkce jednotky a tvoří přírůstek základního kapitálu. Jde například o účetnictví, přepravu, skladování, opravu a údržbu apod.

Velice významná pro klasifikaci ekonomických jednotek je vlastní klasifikace, kterou představuje systematická pětimístná část. Páté místo je využito pouze v některých případech a konkretizuje obsah vyšší položky. Vysvětlivky slouží k vyřešení nejasných a sporných případů. Jednotlivé úrovně klasifikací mohou být popsány podle jejich typických produktů a služeb. Nesmí se však opomenout popisy činností, což může být v některých případech rozhodující pro začlenění, tedy podle použitého výrobního procesu nebo suroviny, než podle produktu, který z něho vzejde. Pro vlastní stanovení kódu je nutné se orientovat v první řadě podle charakteru činnosti, zda jde například o těžbu, zpracování, opravy, zprostředkování, velkoobchod, maloobchod, pohostinství, dopravu atd. Samotné jednotky se klasifikují nejpodrobněji v Odvětvové klasifikaci ekonomických činností OKEČ. (Český statistický úřad, 2007)

B) Základní pravidla určení hlavní činnosti

Hlavní činnost je určovaná podle vyprodukovaných výrobků pro obchod nebo podle poskytovaných služeb, kdy jednotky se rozřídí podle charakteru činnosti, pro kterou byly zřízeny. Pro stanovení hlavní činnosti je významná výše hrubé přidané hodnoty, což je hodnota hrubé výroby snížená o cenu materiálu a jiných mezivstupů. Tam,

kde tvoří hrubá přidaná hodnota největší část, je jednotce přidělen kód dané činnosti OKEČ. Pokud nelze zjistit výši hrubé přidané hodnoty, řídí se buď na základě výstupů podle hrubého obratu (jedná se o hodnotu jednotlivých výrobních procesů) výroby či služeb, nebo na základě vstupů podle výše mezd daných činností či podle počtu zaměstnanců, kteří se podílejí na příslušné výrobě produkce či poskytování služeb.

Při vertikální kombinaci činnosti je důležitý konečný produkt (např. výroba tkanin v kombinaci s jejich prodejem bude zařazena do výroby tkanin) a při horizontální kombinaci činnosti jsou některé činnosti provozované najednou, tudíž je pro stanovení hlavní činnosti rozhodující objem zboží nebo poskytovaných služeb (např. výroba čokoládových bonbónů kombinovaná s výrobou pekařských výrobků). (ČSÚ, 2007)

Dle Českého statistického úřadu (1998) je důležité nejdříve nalézt vyšší kvalifikační stupeň (jde o jednomístný, dvoumístný či trojmístný kód), který vyhovuje většině produkce a poté vyhledat nejlépe vhodné podrobnější zařazení. Existuje však výjimka, oddíl 52 – maloobchod, který se člení na dalších místech podle typu prodeje. Specializovaný obchod se dále člení podle prodávaného zboží.

Ekonomická jednotka se zařazuje vždy podle produkce či poskytovaných služeb nikoli podle vlastníka například pokud daná jednotka patří organizaci místní správy apod.

3.2 Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE

Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE nahrazuje Odvětvovou klasifikaci ekonomických činností OKEČ 1. 1. 2008. Klasifikace CZ-NACE se zpracovává na bázi Evropské unie a vypracovává se podle mezinárodní statistické klasifikace ekonomických činností. Vytváří rámec pro statistická data činností v ekonomických oblastech. NACE Evropská společenství využívají už od roku 1970. Používání NACE je pro všechny členské státy Evropské unie povinné včetně České republiky, proto se zavedla i zde.

NACE se skládá z hierarchické struktury, tvořené čtyřmi stupni podle Českého statistického úřadu (2007):

- **Úroveň 1 – SEKCE** – označena alfabetským kódem (velké písmeno abecedy – A až U).
- **Úroveň 2 – ODDÍLY** – označena dvojmístným číselným kódem (01 až 99).
- **Úroveň 3 – SKUPINY** – označena trojmístným číselným kódem (01.1 až 99.0).
- **Úroveň 4 – TRÍDY** – označena čtyřmístným číselným kódem (01.11 až 99.00).

Ve srovnání s dřívější klasifikací OKEČ, došlo k nárůstu počtu sekcí a oddílů, podle minulého členění, se klasifikace skládala ze 17 sekcí, nyní vzrostl počet na 21. Počet oddílů činilo 68, momentálně je počet oddílů v klasifikaci CZ-NACE 88. Jednotlivé sekce, oddíly, skupiny i třídy se zabývají různými činnostmi. Jednotlivé sekce představují veškeré odvětví a činnosti obecně, jedná se o činnosti sektoru průmyslu, služby či sektoru zemědělství. Postupně další úrovně, jako jsou oddíly, skupiny a třídy, tyto činnosti rozděluje na konkrétnější dílčí části.

Samotnými aktivitami cestovního ruchu se zabývá několik sekcí odvětvové klasifikace ekonomických činností. Především jde o sekci H Doprava a skladování, ve kterém se nachází oddíly 49-53 jednotlivých činností dopravy. Doprava je v oblasti cestovního ruchu nezbytná. Pokud by nebyly k dispozici žádné dopravní prostředky, turisté by měli problém dostat se z místa trvalého bydliště na místo cílové destinace.

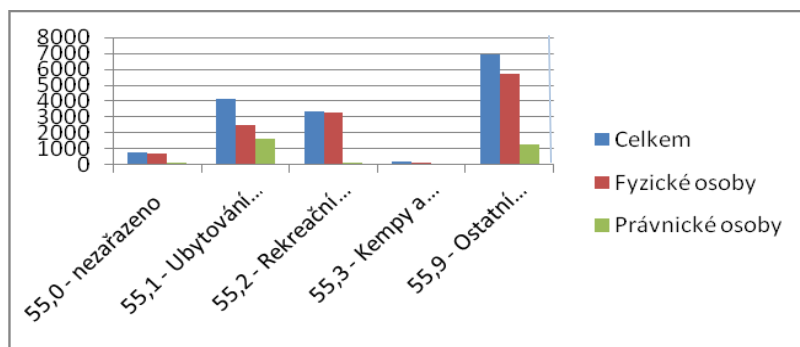
Další sekcí, významnou pro cestovní ruch, je sekce I Ubytování, stravování a pohostinství, u nichž se nachází dva oddíly 55-56 s činnostmi souvisejícími s cestovním ruchem. Sekce I byla díky změně OKEČ na CZ-NACE přejmenována a počet odvětví zůstal stejný. Ve výchozí sekci H Ubytování a stravování, která byla tvořena stejnojmenným oddílem, byl vydělený nový oddíl CZ-NACE 56 Stravování a pohostinství.

Sekce I – Ubytování, stravování a pohostinství není jediná, která plní důležitou úlohu v službách cestovního ruchu. Další z nich je sekce R, která se nazývá Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, kde se nachází oddíl 93 Sportovní, zábavní a rekreační činnosti, bez něhož by pobyt ve vybraných místech nebyl příliš atraktivní.

Významná sekce pro fungování cestovního ruchu, je sekce N - Administrativní a podpůrné činnosti, kde se nachází oddíl 79 Činnosti cestovních agentur, kanceláří a jiných rezervačních a souvisejících činností. Většina turistů cestují přes cestovní agentury, které jim mnohdy ulehčují práci se zařizováním.

V následujících dvou grafech 3.1 a 3.2 nalezneme údaje o počtu zaměstnanců ve službách a činnostech v sekci I – Ubytování, stravování a pohostinství ve 2. a 3. čtvrtletí 2009 (30. 6. a 30. 9. 2009).

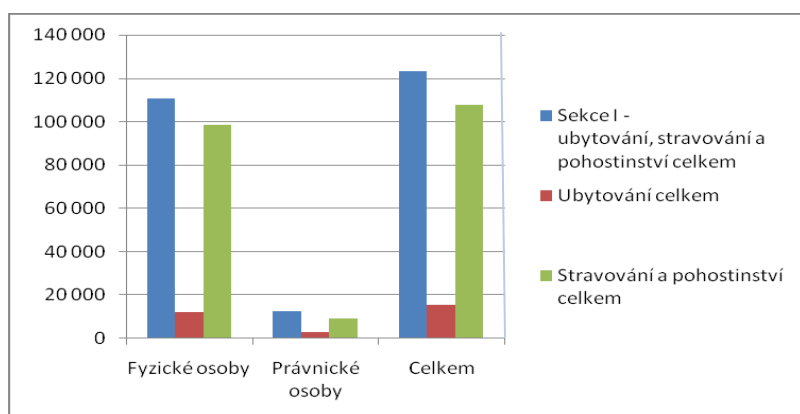
Graf 3.1 Počet zaměstnaných osob podle právních forem a NACE-3 v podsektoru Ubytování, která se nachází v sekci I – Ubytování, stravování a pohostinství

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010, Přehled podnikatelských struktur ubytování a stravování k 30.9. 2009

Nejvíce fyzických osob pracuje v oddílu 55,9 Ostatní ubytovací zařízení, konkrétně se číslo pohybuje okolo 5 686 osob, nejméně fyzických osob se nachází zaměstnaných v oddílu 55,3 Kempy a tábořištích s počtem osob 132. Největší zastoupení v počtu zaměstnanců má, bez ohledu na druh právní formy, oddíl 55,9 Ostatní ubytování, a to 6 943. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010)

Graf 3.2 Celkový počet zaměstnaných osob v sekci I – Ubytování, stravování a pohostinství podle právních forem a NACE-3

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010, Přehled podnikatelských struktur ubytování a stravování k 30.9. 2009

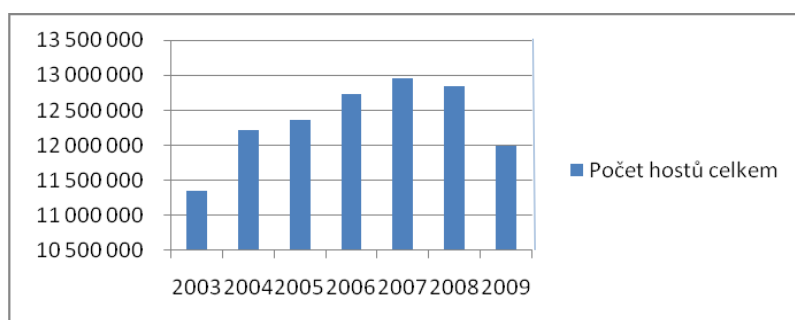
Oblast stravování a pohostinství zaměstnává mnohem více fyzických osob, než osob právnických, konkrétně 98 478 fyzických osob a 9 405 právnických osob. V ubytovacím zařízení pracuje 12 302 fyzických osob a 3 110 právnických. V oblasti

stravování a pohostinství pracuje většina zaměstnanců v restauracích a mobilních zařízeních, jen nepatrné množství lidí je zaměstnaných v jiných zařízeních. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010)

Následující graf se od předchozího liší tím, že se nezabývá počtem zaměstnaných osob v hromadných ubytovacích zařízeních, nýbrž hosty, kteří zařízení navštěvují z důvodů rekreace či jiných okolností, týkajících se cestovního ruchu.

V dalších dvou grafech 3.3 a 3.4 se nalézá návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v ČR za čtvrté čtvrtletí v letech 2003 – 2009, konkrétně grafy znázorňují počet hostů a počet přenocování.

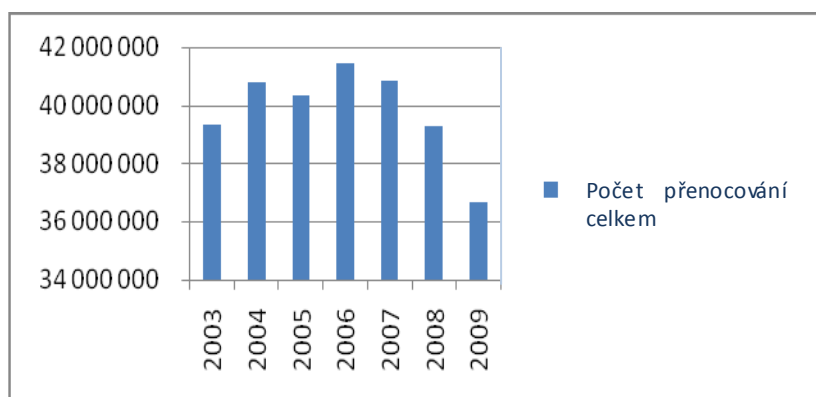
Graf 3.3 Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v ČR za čtvrté čtvrtletí v letech 2003 - 2009 (Počet hostů celkem)

Zdroj: ČSÚ, Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v ČR za čtvrté čtvrtletí v letech 2003-2009, 2010

Počet hostů v České republice v hromadných ubytovacích zařízeních má rostoucí tendenci. Kromě roku 2002, protože Českou republiku zachvátily povodně a to se mírně projevilo i v následujícím roku 2003, kdy počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních činil 11 346 482. Od roku 2004 nebyl růst ničím narušovaný, počet hostů vzrostl na 12 219 689. Růst pokračuje až do roku 2007, kdy počet hostů činil 12 960 921. V roce 2008 dochází k nepatrnému poklesu, který pravděpodobně vyvolala ekonomická krize. Významný vliv na počet hostů měl v celém období růst počtu zahraničních návštěvníků (nerezidentů), protože počet hostů žijících na území České republiky se zvýšil jen minimálně. (Svaz průmyslu a dopravy, 2009)

Graf 3.4 Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v ČR za čtvrté čtvrtletí v letech 2003-2009 (Počet přenocování celkem)

Zdroj: ČSÚ, Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v ČR za čtvrté čtvrtletí v letech 2003-2007, 2010

Větší rozdíly se v délce pobytu vyskytují mezi domácími turisty a zahraničními, a to ani ne tak v jejich současné průměrné délce pobytu, jako v jejích změnách. Výraznější sezónní vliv na délku pobytu je viditelný jen v únoru, červenci a srpnu, kdy bývá délka pobytu nejdelší. (Svaz průmyslu a dopravy, 2009)

V roce 2003 činil počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice 39 343 250, během roku 2003 až 2009 počet přenocování měl kolísavou tendenci. V letech 2004 a 2006 dochází k nárůstu počtu přenocování a v letech 2005 a 2007 naopak dochází k poklesu. V roce 2008 poklesl počet přenocování v hromadných ubytovacích zařízeních na 39 283 474, což bylo způsobené hospodářskou krizí, kvůli které došlo ke snížení návštěvnosti a přenocování především zahraničních turistů v České republice. V roce 2009 došlo opět k poklesu návštěvnosti, počet přenocování činil celkem 36 662 192. (Český statistický úřad, 2010)

3.3 Satelitní účet cestovního ruchu

Satelitní účet České republiky zajišťuje Český statistický úřad a všechny údaje jsou uveřejňované od roku 2003. Poptávka a nabídka cestovního ruchu tvoří strukturu TSA. (Jarolímková, 2008)

Různé nadnárodní organizace se v 80. letech pokoušely o zavedení mezinárodně srovnatelného a akceptovatelného standardu pro měření ekonomicky prospěšných přínosů cestovního ruchu. První zachycení se připisuje v 80. letech Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) formou tzv. ekonomických účtů turistiky. V dalších letech jde

o pokusy vedoucích mezinárodních organizací turismu, jako je World Tourism Organisation (WTO) a World Travel & Tourism Council (WTTC), kteří se pokoušeli o tzv. Satelitní účet cestovního ruchu. První návrhy a doporučení zorganizovaly spolu s WTO, statistická divize OSN, OECD a další mezinárodní organizace. Roku 1991 v Ottawě byly návrhy potvrzené na mezinárodní konferenci o cestovním ruchu. Konferenci organizovala WTO a vláda Kanady a bylo přijato usnesení, které definovalo potřeby jednotné statistiky cestovního ruchu pro ekonomické analýzy, průzkum trhu, měření jeho pozitiv pro ekonomiku a prognózy jeho vývoje. Světová organizace cestovního ruchu vytvořila tzv. Řídící výbor, který mohl dokončit programy uplatnění přijatého usnesení ke zlepšení statistiky cestovního ruchu a vylepšit spolupráci s ostatními mezinárodními i národními institucemi.

Statistická komise OSN v roce 1993 oficiálně přijala zpracované dokumenty, čímž se staly, tak jak bylo potřeba, mezinárodně uznávanými standardy pro statistiku cestovního ruchu. Jedná se o dokumenty Doporučení k statistice turismu (Recommendations on Tourism Statistics, RTS) a Standardní mezinárodní klasifikace činností cestovního ruchu (Standard International Classification of Tourism Activities, SICTA), které byly publikovány a zveřejněny v publikaci OSN. V další části dokumentu se nachází ostatní cíle a postupy ve stejném směru a spolupráci s jinými organizacemi, především s Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Světovou radou cestování a turistiky (WTTC). Závěrem bylo zpracování systému k měření ekonomických a sociálně-ekonomických pozitiv turismu, nazvaného Satelitní účet cestovního ruchu. Komise statistiky OSN schválila 1. března 2000 mezinárodní standardy, jež obsahuje Satelitní účet cestovního ruchu. Prvním odvětvím, které má světové standardy pro měření ekonomických přínosů schválené OSN, má odvětví cestovního ruchu, tím došlo k jeho posílení.

Metodika Satelitních účtů se používá z důvodů neidentifikace každého aspektu ekonomiky u národních účtů, především z hlediska odvětví. Buď jde o identifikaci nedostatečnou, nebo jde o identifikaci minimální u daného odvětví, jako je například zdravotnictví, doprava, cestovní ruch.

Pro zbavení se této nevýhody byly zavedené a vytvořené Satelitní účty, které svá data shrnují z národních účtů, ale jsou navrženy tak, aby zvýraznily konkrétní aspekt ekonomiky odvětví, který je v systému národních účtů rozeznáván neadekvátně. (Beránek, 2011)

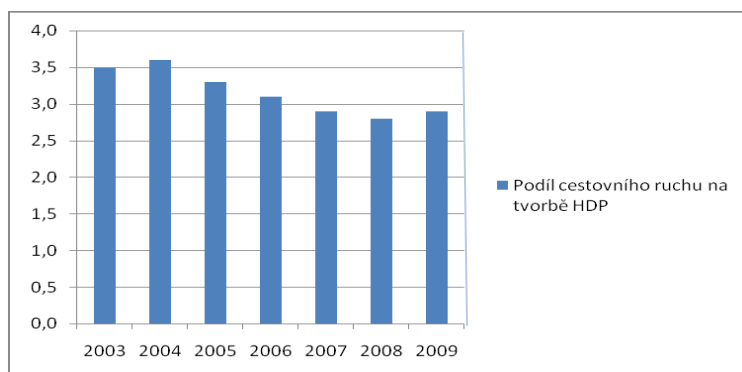
Skutečný přínos cestovního ruchu pro národní hospodářství může být definovaný podle řady globálních standardů:

3.3.1 procentuální podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP

Hrubý domácí produkt je definovaný podle autorů Geršlové, Sekaniny (2003, str. 134-135) jako „základní ukazatel produkce národního hospodářství. Vypočítává se jako součet ukazatelů přidané hodnoty všech ekonomických subjektů na území daného státu, a to jak v tržních, tak srovnatelných cenách zpravidla za jeden rok. Je základním ukazatelem ekonomické úrovně jednotlivých států. Z hlediska významu je srovnatelný s hrubým národním produktem.“

V následujícím grafu je ukázán vliv cestovního ruchu na hrubý domácí produkt a jeho podíl v jednotlivých letech 2003-2009 v %.

Graf 3.5 Podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP (v %)

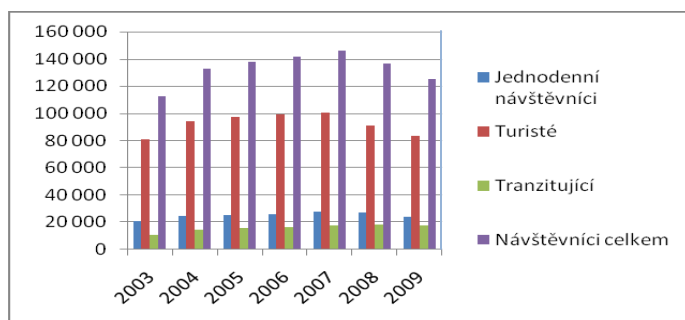
Zdroj: Český statistický úřad, Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR v letech 2003-2009

V letech 2003 až 2006 s výjimkou roku 2004, kdy činil podíl cestovního ruchu na tvorbě hrubého domácího produktu 3,6 %, podíl cestovního ruchu na HDP klesal, i přesto, že výdaje účastníků cestovního ruchu byly v roce 2006 o 14,7 % vyšší než na počátku sledovaného období.

Podíl cestovního ruchu na hrubém domácím produktu České republiky v roce 2007 činil 2,9 %, což představuje 101,783 mld. Kč. Průzkum pro rok 2010 je pro odvětví cestovního ruchu velice nadějný. (ČSÚ, 2011)

Příjezdový cestovní ruch se dá vyjádřit počtem zahraničních návštěvníků v dané zemi nebo také objemem tržeb za služby, které návštěvníci spotřebovali. Považuje se za výsledek shledání poptávky po atraktivitách dané země a nabídky služeb cestovního ruchu konkrétního státu. V dalším grafu 3.6 se nachází počet zahraničních návštěvníků v ČR v letech 2003-2009 v mil Kč. (ČSÚ, 2009)

Graf 3.6 Počet zahraničních návštěvníků v České republice v letech 2003-2009 (v mil. Kč)

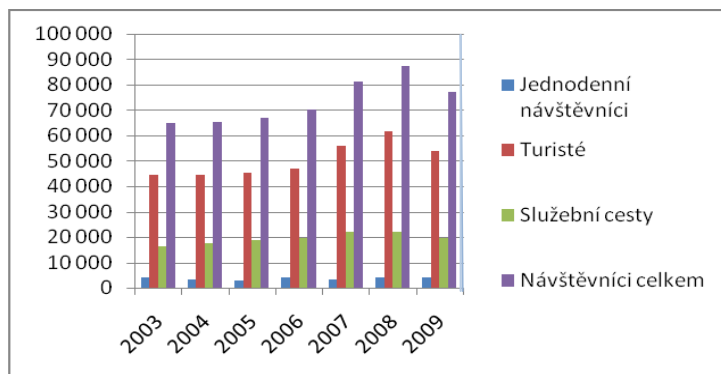

Zdroj: ČSÚ, 2011, Spotřeba příjezdového cestovního ruchu v ČR v letech 2003-2009

Výrazný propad návštěvníků zaznamenal rok 2002, důvodem byli povodně, čímž se výrazně snížila návštěvnost. Výsledky odráželi i ekonomickou stagnaci Německa a celkový vývoj v mezinárodním turismu, ovlivněný teroristickými útoky, válečným konfliktem v Iráku. V roce 2003 došlo k obnovení ekonomiky a nárůstu příjezdů do České republiky. Dalším velice důležitým rokem, byl rok 2004, kdy Česká republika vstoupila do Evropské unie, poté byl zaznamenán největší nárůst příjezdů návštěvníků. V roce 2008 došlo k poklesu příjezdového zahraničního cestovního ruchu, což bylo zapříčiněné snížením zájmů o Českou republiku, jako cílovou oblast. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010)

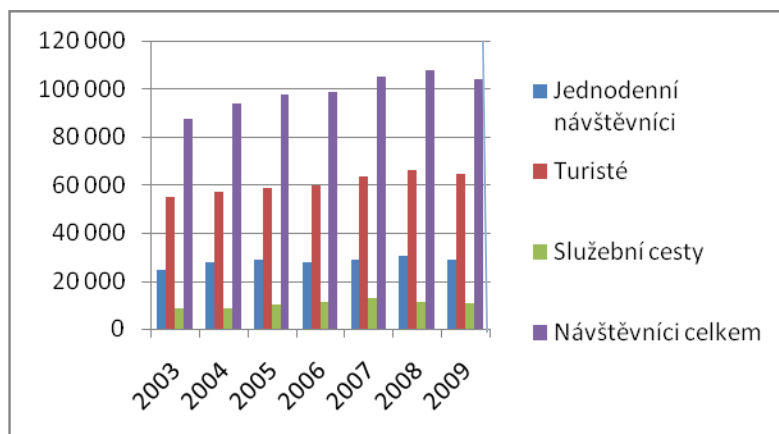
Graf 3.7 Počet turistů cestujících z České republiky do zahraničí v letech 2003-2009 (v mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2011, Spotřeba výjezdového cestovního ruchu v ČR v letech 2003-2009

Po otevření hranic v roce 1989, vzrostly výjezdy občanů České republiky do zahraničí a největší počet výjezdů zaznamenal rok 1996, který byl po revoluci charakteristický poptávkou po krátkých, většinou jednodenních, cestách za nákupy. Po roce 1989 také ubývají návštěvy do východních zemí a přibývá návštěvnost v středomořských státech například Řecka, Chorvatska, Španělska. V posledních letech dochází spíše k poptávce po dlouhodobých pobytech, turisté cestují do exotičtějších oblastí. V letech 2003-2005 se spotřeba výjezdového cestovního ruchu v České republice navyšovala pouze nepatrně a pohybovala se v průměru 65 717 návštěvníků, pokud jde o celkovou návštěvnost. I přes hospodářskou krizi v roce 2008 počet výjezdů stále rostl, což bylo zapříčiněno tím, že i když lidé neměli dostatek financí, každý rok počítali alespoň s jednou zahraniční dovolenou. V současnosti dochází k nárůstu výjezdů občanů České republiky do severoafrických zemí, jako je Egypt či Tunisko. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2010)

Graf 3.8 Počet turistů, cestujících pouze po České republice v letech 2003-2009 (v mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2011, Spotřeba domácího cestovního ruchu v ČR v letech 2003-2009

V grafu číslo 3.8 se nachází příjmy z turistů, kteří cestují pouze po České republice. V roce 2002 došlo k poklesu návštěvnosti domácích turistů vlivem povodní, poté od roku 2003 docházelo naopak k zvyšování. V roce 2008 dochází ke zvýšení i přes hospodářskou a finanční krizi, což může být zapříčiněné plánováním dovolené českých turistů minimálně jednou ročně. Lidé šetří, odkládají cestování do dalekých zemí, ale samotnou dovolenou si odepřít nechtějí. Průzkum Asociace cestovních kanceláří České republiky prokázal, že jedna velká dovolená je pro Čechy prioritou. Místo odepření dovolené, mění typ ubytování, délku dovolené či místo dovolené v zahraničí volí pobyt v tuzemsku. (Bauchelová, 2010)

3.3.2 Podíl cestovního ruchu na zaměstnanosti

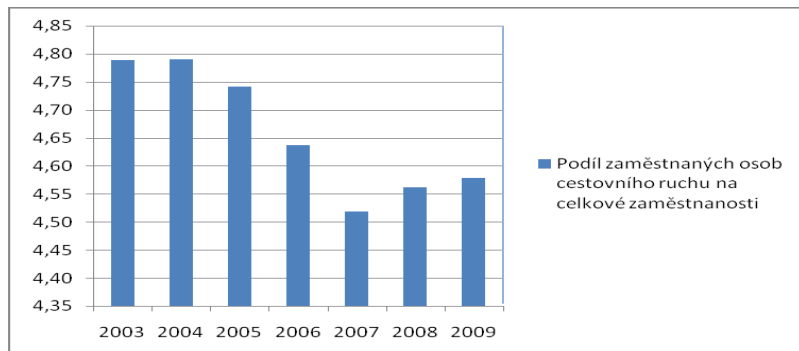
Samotná charakteristika a úroveň zaměstnanosti se řadí mezi nejvýznamnější úkoly při zkoumání ekonomického významu a postavení cestovního ruchu v národním hospodářství. Statistický rámec a metodický návod představují dva významné dokumenty. První dokument je Manuál Eurostatu o zaměstnanosti v cestovním ruchu a druhý je významný pro Satelitní účet cestovního ruchu a nazývá se Manuál OECD pro Satelitní účet cestovního ruchu, tzv. Modul zaměstnanosti.

Modul zaměstnanosti cestovního ruchu využívá podklady ze dvou hlavních zdrojů:

- údajů o zaměstnanosti v národním účetnictví (NÚ),
- výběrových šetření pracovních sil (VŠPS).

Součástí Satelitního účtu je i zaměstnanost v odvětví cestovního ruchu. ČSÚ si uložil vyšší cíl, a to sestavení celého modulu zaměstnanosti v turismu podle návrhů OECD a Eurostatu. Zdrojem informací byly národní účty České republiky a výběrové šetření pracovních sil. (Český statistický úřad, 2011)

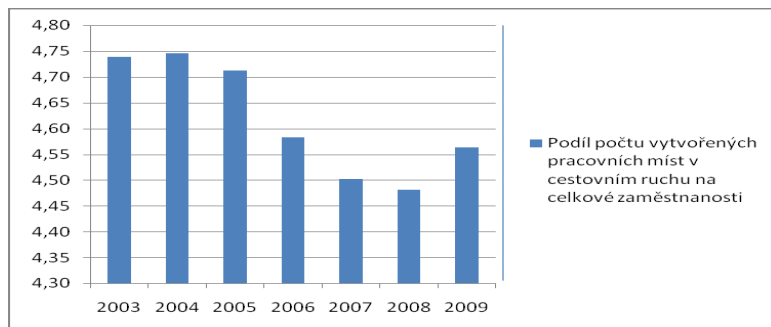
Graf 3.9 Podíl zaměstnaných osob v cestovním ruchu na celkové zaměstnanosti (v %)

Zdroj: ČSÚ, Souhrnné ukazatele zaměstnanosti v cestovním ruchu v ČR v letech 2003-2009, 2011

V roce 2004 nejvíce zaměstnaných v oblasti cestovního ruchu se nachází ve stravovacích a pohostinských zařízeních (72 tis.), menší zastoupení je v ubytovacích službách (39 tis.) a nejméně v cestovních agenturách a kancelářích. V cestovním ruchu se od roku 2003 do roku 2006 zvýšil podíl zaměstnanců na zkrácený úvazek z 5,8% na 6,5%, v ekonomice téměř stagnoval na 5,0%. Velký pokles zasáhl rok 2007 a 2008, což mohla vyvolat ekonomická krize, snížil se počet pracovních míst a počet zaměstnanců se muselo zredukovat. V roce 2009 se opět podíl zaměstnanosti na cestovním ruchu zvyšoval. (Český statistický úřad, 2011)

Graf 3.10 Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti v letech 2003-2009 – počet pracovních míst (v %)

Zdroj: ČSÚ, Souhrnné ukazatele zaměstnanosti v cestovním ruchu v ČR v letech 2003-2009, 2011

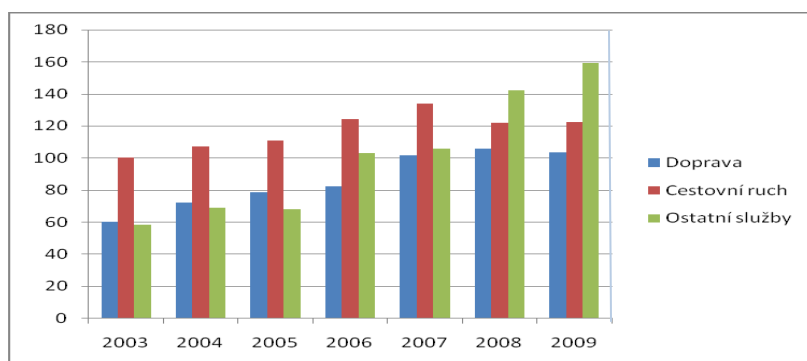
Od roku 2005 dochází k poklesu počtu pracovních míst, v roce 2008 byla příčinou hospodářská a finanční krize, díky které došlo k úbytku počtu pracovních míst nejen ve službách cestovního ruchu, ale i v ostatních odvětvích národního hospodářství. Rok 2009 zaznamenal opět zvýšení počtu pracovních míst, vlivem vylepšení situace v ekonomice.

3.3.3 Vliv cestovního ruchu na platební bilanci státu

Platební bilance se skládá z běžného účtu, finančního účtu, kapitálového účtu a účtu chyb a opomenutí.

Cestovní ruch je považovaný za službu, která se řadí do bilance služeb, do nichž patří i služby dopravy a ostatní služby. Rozdíl obou stran může mít podobu aktivní platební bilance, pasivní platební bilance a vyrovnané platební bilance. (CzechTourism, 2005-2011)

Graf 3.11 Bilance služeb – dopravy, cestovního ruchu a ostatních služeb v letech 2003-2008 v mld. Kč – vývoz (příjmy)

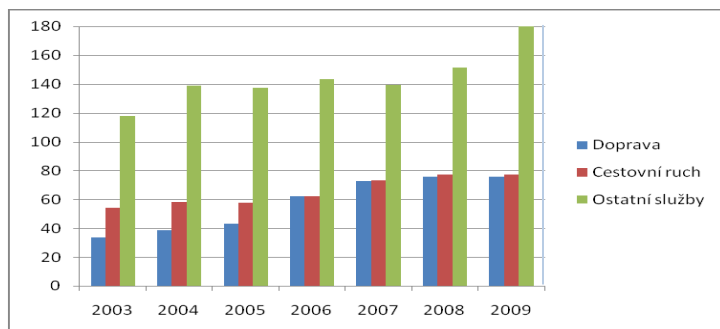

Zdroj: ČNB, 2003-2011

V roce 2003 potrubní tranzit přispěl na aktivní saldo dopravy částkou 3,7 mld. Kč, což je o 0,5 mld. Kč méně než v roce 2002. V roce 2004 se kromě rostoucí dynamiky českého vývozu a dovozu, také projevila letecká doprava v oblasti mezinárodní přepravy zboží a osob. Celkové příjmy se oproti roku 2003 zvýšily o 11,8 mld. Kč a činily 72,3 mld. Kč, pokud se jedná dopravní služby, na nich se podílel čistý výnos z tranzitní dopravy ropy a plynu. Oproti roku 2008 činilo v roce 2009 saldo obchodní bilance pouze 27 mld. Kč, což zapříčinil úbytek příjezdů zahraničních turistů. Snížil se i počet přenocování, které zavinila světová hospodářská recese a poklesl zájem o Českou republiku jako destinaci na zahraničních trzích. Výdaje měly v posledních letech stejně jako příjmy rostoucí tendenci. V roce 2009 se udržely na stejné úrovni jako předešlý rok,

ovšem výdaje se zvýšily o 53,8 mld. Kč, což bylo způsobené spotřebitelským optimismem českých turistů a pozitivní reakci trhu na atraktivní cenovou politiku cestovních kancelářů. (ČNB, 2003-2011)

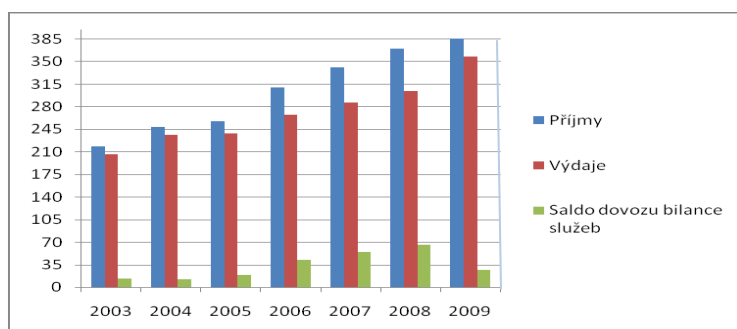
Graf 3.12 Balance služeb – dopravy, cestovního ruchu a ostatních služeb v letech 2003-2008 v mld. Kč – dovoz (výdaje)

Zdroj: ČNB, 2003-2011

Nejnižší výdaje cestovního ruchu, dopravy a ostatních služeb v oblasti zahraničních služeb činily v roce 2003 205,9 mld. Kč. Náklady na dopravu se od roku 2003 neustále zvyšují, tyto náklady zajišťují tuzemští exportéři a účtují je zahraničním odběratelům v ceně zboží. Výdaje v roce 2004 byly ovlivněné celoroční poptávkou po cenově výhodných zájezdech a příhraniční nákupní turistikou (především Polsko). Spolu s rostoucí nabídkou levného leteckého spojení po celém světě vzrostl zájem o cesty do zahraničí, víkendové pobyty aj. V roce 2006 růst výdajů na zahraniční turistiku ovlivňuje rostoucí nároky a úroveň poskytovaných služeb v cílové destinaci a volbu atraktivních míst pobytu. (ČNB, 2003-2011)

Graf 3.13 Saldo bilance služeb v letech 2003-2009 v mld. Kč

Zdroj: ČNB, 2003-2011

V roce 2006 se vývoz služeb zvýšil o 18,4 mld. Kč, což bylo zapříčiněné nižším přírůstkem vývozu služeb turismu a ostatních obchodních služeb v porovnání s vývojem tuzemské poptávky po dovozu. I přes nepříznivé faktory, jako je pokles příjezdů zahraničních turistů, menší zájem o Českou republiku a především ekonomická krize, saldo bilance služeb má rostoucí tendenci během všech let uvedených v tabulce. V roce 2007 činila bilance služeb opět přebytek 55,4 mld. Kč. Meziroční zlepšení salda bilance služeb bylo způsobené zejména pozitivním vývojem salda mezinárodní přepravy a v menší míře i ostatních služeb. Bilance služeb v roce 2008 byla přebytková, činila 82 mld. Kč. Přebytek byl způsobený pozitivním vývojem salda ostatních služeb (obchodních a neobchodních). Výnos z dopravy se v roce 2008 nepatrně zvýšil, naopak u cestovního ruchu došlo k snížení příjmů a naopak u výdajů došlo ke zvýšení. (ČNB, 2003-2011)

4 Vliv cestovního ruchu na životní prostředí

4.1 Trvale udržitelný rozvoj

V České republice se prostředí dělí na fyzické, jako je například voda, vzduch, fauna, flóra atd., nebo na socio-kulturní prostředí, což představují lidé a jejich vzájemné vztahy, kultura aj. Mezi základní cíle trvale udržitelného rozvoje podle Mourka (c 2010) patří:

- Snaha o vylepšení úrovně (kvality života) hostů v navštěvované destinaci,
- uchování generačních a mezigeneračních vztahů a vazeb,
- uchování ekologických systémů a veškerých druhů rostlin a živočichů ochranou kvality životního prostředí,
- vytvoření sociální soudržnosti komunity a kulturní integrity.

Trvalá udržitelnost cestovního ruchu očekává, že se bude životní prostředí využívat a zanechávat v lepším stavu a podmínkách než jej našla současná generace a přitom musí být možné prostředí v budoucnu využívat další generací lidstva. Rozvoj též očekává, že lidská úroveň, prospěch, blaho a aktivity obyvatel budou růst. Přestože tyto aktivity mají obrovský dopad na životní prostředí, politika se snaží o vylepšení trvale udržitelného rozvoje z hlediska respektování životního prostředí a přírodních zdrojů, které se musí čerpat ohleduplně.

Česká republika se zabývá životním prostředím tak intenzivně, jako jiné významné státy. Česká republika využívá přírodní zdroje, podílí se na produkci znečištění a odpadu, ovlivňuje dopravu. V oblasti cestovního ruchu dochází k řadě změn. Na jedné straně stojí změna ekonomických aktivit, na druhé narušování a znečišťování životního prostředí. Pro turisty je u cestování velice důležitá čistota a přírodní hodnota v oblasti pobytu.

Provozováním aktivit souvisejících s cestovním ruchem dochází i v některých případech ke znečištění životního prostředí, ale nesmíme opomenout také to, že cestování a ostatní aktivity spojené s cestovním ruchem jsou významným zdrojem příjmů pro domácí ekonomiku, jak už bylo zmíněno v předchozí třetí kapitole. (Mourek, c 2010)

Cestovní ruch ovlivňuje přírodní zdroje, jako je například voda, která je nezbytná pro fungování turistických oblastí. Jedná se buď o pitnou vodu, bez které by se cestovatelé neobešli a nemohli provádět aktivní dovolenou, jako například provozovat plavání, rekreovat se u vody atd., nebo užitkovou pro sprchování, zavlažování aj. U České

republiky se nejedná o problém malé množství vody, ale spíše je důležitá její kvalita. Cestovní ruch dále ovlivňuje půdu a krajinu, například výstavbou ubytovacích zařízení spojenou s dolováním písku, jehož příčinou je eroze půdy nebo také výstavbou letišť, čímž může dojít k znečištění a trvalému poškození krajiny a zhoršení stavu flóry a fauny (popřípadě jejich ztráty). Půda je velmi významná pro živočichy i rostliny a různé mikroorganismy, protože slouží jako jejich „domov“ a napomáhá k jejich biologické diverzifikaci nebo také působí jako "zásobátor" živin a filtruje nepotřebné škodliviny.

Jedním z důvodů provozování cestovního ruchu jsou výlety za poznáním krajiny, přírodních památek a jiných krás, které nám různé destinace nabízí. (Mourek, c 2010)

4.2 Pozitivní a negativní vliv cestovního ruchu na životní prostředí

Jedním z pozitivních vlivů cestovního ruchu na životní prostředí je podpora dlouhodobé ochrany přírody. Vlivem cestovního ruchu dochází k vytváření příjmů, které jsou významné pro ochranu a obnovu přírody a kulturního dědictví. Dalším významným vlivem je prosazování mezinárodních, regionálních a národních norem, legislativy, etických kodexů, které směřují k jednání a ochraně zdrojů šetrně k životnímu prostředí. Do pozitivních vlivů cestovního ruchu se dále řadí prohlubování a vytváření úcty, vztahu a kontroly chování k přírodě. (Zelenka, Pásková, c 2007)

Nepříznivé vlivy cestovního ruchu jsou způsobené především tlakem na přírodní zdroje, kterými se myslí vodní zdroje, půda a krajina, klima, atmosféra a lokální zdroje. Dalším negativním vlivem je poškozování přírodního prostředí, čímž dochází ke zhoršení životních podmínek pro faunu a flóru. Další nepříznivé vlivy představují znečišťování vlivem produkce či odpadem a nežádoucími sociálními a kulturními dopady. Změny způsobené sociálními a kulturními dopady často nastávají ve struktuře komunity, rodinných vztazích, tradicích a životním stylu či morálce. Změní se hodnoty a chování místních obyvatel, což narušuje původní způsob života. (Zelenka, Pásková, c 2007)

Životní prostředí je ovlivňováno odvětvími, jako jsou:

- zemědělství,
- průmysl,

- doprava,
- a rekreace.

Mezi další vlivy, působící na životní prostředí, patří například globální problémy lidstva, přelidňenost země, jaderné katastrofy, kácení lesů, spotřeba nerostných surovin aj.

Pokud jde o ovlivňování životního prostředí v oblasti cestovního ruchu, mluví se o vlivu dopravy a rekreace na životní prostředí.

4.2.1 Vliv rekreace na životní prostředí

V určitých oblastech, vhodných pro rekreaci, se turismus řadí k hospodářským činitelům, jež narušují životní prostředí. Ve významných rekreačních oblastech cestovního ruchu světa dochází k růstu působení negativních vlivů na krajinu a přírodní prostředí. Vlivem obrovské návštěvnosti dané země, dochází k narušování životního prostředí. (Klapka, 2008)

Existuje spousta negativních vlivů rekreace, které narušují krajinu a prostředí. Mimo negativní vlivy existuje i pozitivní ovlivnění životního prostředí. Díky cestovnímu ruchu přichází spousta finančních prostředků, vlivem kterých dochází k odstraňování negativních vlivů na životní prostředí a také dochází k udržování cest, stezek, dále k udržování čistoty daného území, zajišťování bezpečnosti turistů, nebo také ke zpříjemnění pobytu cestovatelů v navštívené destinaci.

Mezi negativní vlivy rekreace, jež ovlivňují životní prostředí, řadíme znečištění krajiny a přírody různými odpadky, zakázanými skládkami, vandalismem, nedodržováním návštěvního řádu. Dalším negativem pro životní prostředí v oblasti rekreace je nadměrné využívání dopravních prostředků při cestování. (Solivajsová, 2010)

4.2.2 Vliv dopravy na životní prostředí

Dopravní odvětví má na životní prostředí obrovský vliv. Využíváním dopravy dochází k výraznému narušování a ohrožování životního prostředí. Dochází například k:

- znečišťování složek životního prostředí,
- znečišťování ovzduší,
- znečišťování vod,
- ohrožování flóry a fauny,

- ohrožování zdraví člověka,
- narušování celkového charakteru krajiny.

Využíváním dopravních prostředků dochází k znečišťování složek životního prostředí. Vlivem rozvoje dopravního odvětví vzrůstá množství některých škodlivin, které mají například toxické, genotoxické či mutagenické účinky. Největší problémy zažívají především velká města, v nichž dochází k intenzivnímu využívání silniční dopravy. (Adamec, 2008)

Doprava má za následek znečišťování ovzduší a s tím spojenou také škodlivost a riziko pro zdraví každého člověka. Příčinou znečišťování ovzduší je emise škodlivin z motorů vozidel ve formě výfukových plynů, jež vznikají při spalování pohonných hmot. Nádrže ohrožují také čistotu podzemních vod, dopravní prostředky ohrožují krajinu vlivem škodlivých zplodin vypouštěných do ovzduší, jako je oxid uhličitý, oxid dusíku nebo olovo.

Značný vliv na životní prostředí v oblasti dopravy mají dopravní nehody s únikem ropných produktů.

Dále má doprava též vliv na flóru a faunu, u nichž je příčinou fragmentace krajiny, což je snížení biologické rozmanitosti, tzn., že se snižuje počet živočichů a rostlin. V oblasti flóry a fauny také způsobuje doprava rozčlenění přírodních oblastí na menší izolované segmenty, které jsou většinou mnohem menší, než vyžadují slabí a citliví jedinci a rostliny. Za další ničení životního prostředí se považují i časté srážky vozidel se zvířaty.

V České republice se nachází hustá síť silnic a železnic, která zabírá obrovské plochy, které jsou zemědělsky většinou využitelné. Další problém v oblasti dopravy z negativního hlediska představuje hluk, a to nejen u pozemní dopravy, ale i u dopravy letecké. Výpary motorů z dopravních prostředků ničí ochrannou ozónovou vrstvu, jež je obranou pronikání nebezpečného ultrafialového záření k zemskému povrchu.

Vodní doprava má také obrovský vliv na znečišťování vody. Velké tankery převážejí levně paliva, především ropu a při katastrofách či pravidelném vymývání dochází k vytékání ropy do vod a hubí vše živé v okolí. (Adamec, 2008)

4.3 Organizace pro ochranu životního prostředí

Úkoly, které si organizace stanovily pro ochranu životního prostředí, jsou následující:

- snaha o změny v legislativě, které vedou ke zdraví a ochraně lidí před znečištěním, nebo také o snižování velikosti odpadu,
- péče o vybrané vzácné části přírody v České republice,
- obhajoba zájmů o ochranu přírody v rámci rozhodování o velkých budovách a stavbách či zájmů místních lidí,
- budování naučných stezek, které poté provozují,
- vytváření a zajištění ekologického vzdělání a výchovu,
- spolupráce s obcemi u zavádění ekologicky šetrných projektů.

Významné, jak pro Českou republiku, tak pro ostatní země jsou organizace, které chrání životní prostředí, krajinu, přírodu, živočišné a rostlinné druhy a jiné významné složky životního prostředí. Existuje mnoho těchto organizací, chránících prostředí, v mezinárodních řadách, jde například o Mezinárodní unii na ochranu přírody a přírodních zdrojů (IUCN), nebo Světovou nadaci pro divokou přírodu (WWF). Díky zmíněným organizacím vznikají mezinárodní dohody, jež zajišťují zachování vzácných a umírajících druhů, dále slouží k zákazům ničení životního prostředí či zabraňování ekologických katastrof.

Nejznámější organizace, nacházející se v České republice a zároveň pečující o životní prostředí jsou, například Český svaz ochránců přírody, která je největší nevládní organizací v České republice, dále Síť ekologických poraden (STEP), která provádí prevence a péči o životní prostředí a také se snaží o podporu spolupráce a komunikace mezi samosprávou, státní správou, vědeckým výzkumem, veřejností a podnikatelskou sférou. Významnou organizací je také Nadace Partnerství, která podporuje ekologické projekty v regionech České republiky. V její pravomoci je udělování grantů, zařizování stáží, školení, seminářů a zapojení se do ekologických projektů. Další organizací pečující o životní prostředí je organizace Arnika, která se snaží o vylepšení situace životního prostředí, brání před znečišťováním a chrání a provádí obnovu přírodního prostředí v České republice na evropské úrovni. Organizace, která chrání přírodu a životní prostředí a posiluje vztahy mezi lidmi a krajinou, se nazývá Děti Země. Zabývá se prací

v regionech a podporuje ty, kteří chrání životní prostředí. Velice známá organizace, která působí ve světě i v České republice je Greenpeace, která má za cíl chránit životní prostředí nenásilnými prostředky a současně navrhopvat řešení, která jsou významná pro zdraví bezpečnou budoucnost. (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010)

5 POTENCIÁL CESTOVNÍHO RUCHU V ČESKÉ REPUBLICE

5.1 Potenciál cestovního ruchu

Rozvoj cestovního ruchu je podmíněn existencí vhodného potenciálu, který se dělí na dvě skupiny. Do první skupiny se řadí potenciál atraktivit cestovního ruchu a do druhé skupiny potenciál ploch a linií.

Atraktivity cestovního ruchu představují cíle jednotlivých návštěvníků v daném regionu. Jedná se o navštívení hradů, zámků, botanických zahrad, ale i přírodních krás, nebo jde o prozkoumání jeskyň, skalních měst atd.

Druhá skupina potenciálu ploch a linií, se nezabývá konkrétními objekty, ale spíše se věnuje širším předpokladům rozvoje turismu. Vychází z toho, že každá plocha má jiný obecný význam pro cestovní ruch. Mezi plochy, které podporují obecný význam cestovního ruchu, se dají zařadit například zóny v blízkosti sjezdů z dálnic, protože zvyšují kvalitu dostupností území.

Pojem linie vyjadřuje délku významných silnic, železnic, vhodných nádrží a jejich břehů, jež jsou vhodná místa pro koupání aj. Díky liniím je známá dostupnost individuální a hromadné dopravy nebo možnosti prováděných rekreací u vody. (Bína, 2010)

5.1.1 Charakteristika potenciálu atraktivit České republiky

Potenciál v České republice je z historického, přírodního a kulturního hlediska značný. Vlivem vysoké hustoty kulturních památek, výhodným přírodním podmínkám a důležitou polohou ve střední Evropě v mírném pásmu, má Česká republika obrovské předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. Vysoký potenciál kongresového a městského cestovního ruchu, sportovní turistiky, kulturního cestovního ruchu a jiných se uskutečňuje vlivem příležitostí a množství historických, kulturních a technických památek. Výhodné podmínky turismu nabízí též venkovská turistika se svými produkty, například agroturistika, ekoturistika apod. Dalším významným pozitivem České republiky je hustá a velice dobře označená síť vzájemně propojených turistických stezek a tras. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007)

5.1.1.1 Kulturní a přírodní atraktivita cestovního ruchu

A) Památky zapsané na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO

Ve spojitosti s péčí o kulturu, byla v roce 1972 schválena Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, poté byla vytvořena komise, zabývající se péčí o kulturu a v roce 1978 došlo k zapsání prvních památek do Seznamu světového dědictví. Pro zapsání do této listiny, musí splňovat daná památka určitá kritéria, ale také musí zájemce dodat podrobnou dokumentaci a připravit se na návštěvy inspektorů z UNESCO. (Lang, 2011)

Česká republika má v Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO 12 památek, a to všechny v kategorii kulturních památek. Při porovnání s ostatními zeměmi se řadí Česká republika k zemím, které mají velké množství památek zapsaných ve zmiňovaném seznamu kulturních památek.

Mezi památky tzv. Světového dědictví v České republice, patří: Praha, Český Krumlov, Telč, zapsané v roce 1993, dále v roce 1994 kostel sv. Jana Nepomuckého ve Žďáru nad Sázavou, v roce 1995 byla zapsána Kutná hora, v roce 1996 Lednicko-valtický areál. V roce 1998 na seznam světových památek přibyly Holašovice a zámek a zahrady v Kroměříži, v roce 1999 zámecký areál v Litomyšli. V roce 2000 Sloup nejsvětější trojice v Olomouci, následný rok Vila Tugendhad v Brně a v roce 2003 byla připsána Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči. (Jarolímková, 2008)

B) Biosférické rezervace UNESCO

Hlavní sídlo UNESCO se nachází v Paříži na náměstí Place de Fontenoy. Program UNESCO Člověk a biosféra byl schválený v roce 1970. Díky němu vznikla ve světě síť biosférických rezervací, která je tvořena pevninskými, mořskými či smíšenými ekosystémy. Organizace UNESCO spadá pod OSN. Tato organizace byla vytvořena po druhé světové válce kvůli ochraně a péči, která se týkala kultury, vzdělání a vědy. Na návrh národní komitety tohoto programu rozhoduje o zapsání jednotlivých lokalit generální ředitel UNESCO. (Lang, 2011)

V současné době tvoří program UNESCO 531 rezervací ze 105 zemí světa. Česká republika se pyšní 6 rezervacemi. Existuje spousta zemí, které se o rezervaci dělí s jinými státy (například Krkonoše, které patří České republice a Polsku). (Jarolímková, 2008)

C) Další chráněné památky na území ČR

- Kulturní památky - celkem 866 kulturních památek podle Národního památkového ústavu (2003-2011)
  - 272 Národních kulturních památek, které tvoří nejdůležitější součást kulturního dědictví národa (národní kulturní památky zahrnují movité i nemovité památky)
  - 253 městských památkových zón
  - 211 vesnických památkových zón
  - 61 vesnických památkových rezervací
  - 40 městských památkových rezervací
  - 19 krajinných památkových zón
  - 10 archeologických památkových rezervací.
- Přírodní památky – celkem 9 704 přírodních památek podle ÚSOP (2011)
  - 4 národní parky – Krkonošský NP, NP České Švýcarsko, NP Podyjí a NP Šumava,
  - 25 chráněných krajinných oblastí – Beskydy, Bílé Karpaty, Blaník, aj.
  - 126 národních přírodních rezervací – Bílá Strž, Adršpašsko-teplické skály, aj.
  - 110 národních přírodních památek – Americká zahrada, Babiččino údolí atd.
  - 813 přírodních rezervací například Anenské údolí, Amerika,
  - 1 250 přírodních památek například Andělka a Čertovka,
  - 1 144 významných evropských lokalit – Anenské schody, Andělské údolí atd.
  - 41 ptačích oblastí,
  - 16 smluvně chráněných oblastí,
  - 5 545 památných stromů.

V České republice se nachází spousta přírodních památek, ale ve světovém kontextu nehrají tak značnou roli, jako památky kulturní. Cílem návštěvníků jsou dále zajímavá místa s neporušenou přírodní krásou, jde například o Moravský kras, Krkonoše, Jeseníky nebo Prachovské a Adršpašské skály. Turisté v letních měsících vyhledávají vodní plochy

rybníků, přehrad, navštěvují skanzeny, vyráží na sportovní soutěže, akce, festivaly a cestují do jiných významných oblastí. (Kristín, 2009)

5.2 Úroveň služeb v cestovním ruchu

Postavení cestovního ruchu České republiky se hodnotí pouze v rámci Evropské unie, kvůli neexistenci souhrnu dat o počtu ubytovacích zařízení nebo jiných podniků služeb cestovního ruchu na světové úrovni. (Jarolímová, 2008)

Česká republika se charakterizuje nedostatečnou úrovní materiální základny a nízkou úrovní jejího využívání pro ekonomický a sociální rozvoj území. Přesto se materiálně technická základna cestovního ruchu České republiky od roku 1989 dočkala obrovských kvalitativních i kvantitativních změn. Většina zařízení podnikové rekreace podstoupila transformaci. Nové změny se týkaly především výstavby penzionů a rychlého rozvoje ubytování v soukromí, dále výstavby luxusních hotelů (nejčastěji výstavby směřovaly do hlavního města Prahy).

Nízká úroveň dopravní a informační struktury je důvodem pro nižší rozvoj cestovního ruchu. Nadále existuje nízká kvalita základní a doplňkové infrastruktury turismu včetně nedostatečné kvalifikované pracovní síly, která je spojována s kvalitou poskytovaných služeb.

Největší počet návštěvníků přijíždí do České republiky ze zemí Evropské unie (v roce 2004 byl počet všech zahraničních návštěvníků 77 %). Nejčastějším důvodem návštěvy pro turisty je dovolená, ať už se jedná o odpočinek, sport, zábavu či výlety za poznáním. (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007)

Podle Ministerstva pro místní rozvoj (2007) jsou slabá místa, jež omezují ekonomicky efektivní využívání potenciálu cestovního ruchu, přetrvávajícími od roku 1989, jde například o:

- odlišné úrovně infrastruktury a poskytovaných služeb z regionálního hlediska. Nabídka služeb včetně jejich kvality většinou nedosahuje světových standardů.
- Subjekty nejsou schopny reagovat v rámci trhu cestovního ruchu na současné trendy jak na straně poptávky, tak na straně nabídky (nabídka atraktivit cestovního ruchu, nabídka produktů atd.)

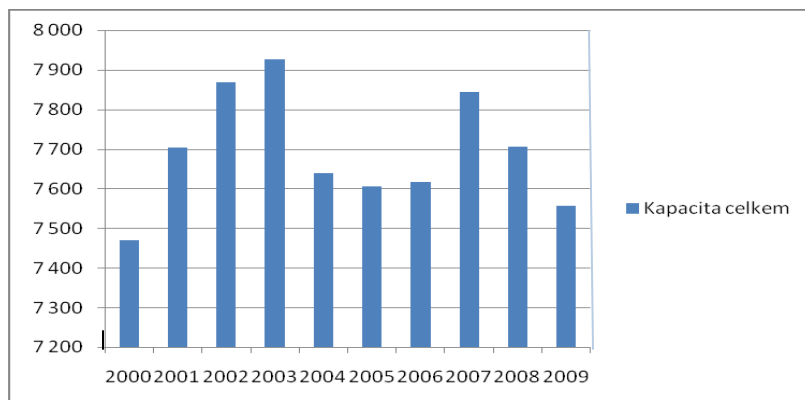
- Řízení cestovního ruchu na úrovni turistických regionů není příliš efektivní. Kraje řeší problém většinou na lokální úrovni a tedy ne příliš efektivně, dochází k překrývání aktivit více subdestinací u jednoho kraje.
- Pro řízení podnikatelských subjektů (ubytovací, informační a jiné subjekty) i pro subjekty ve veřejné správě v rámci cestovního ruchu, není dostatek odborníků.
- Pracovníci cestovního ruchu nejsou dostatečně kvalifikovaní v jazykových a odborných znalostech, především je o pracovníky z nižších pozic, týká se to i jejich chování vůči klientům.
- Zavádění nových informačních technologií v turismu je minimální (např. nedostatečný národní informační a rezervační systém cestovního ruchu včetně regionální úrovně.) Na regionální a místní úrovni nejsou často informace v jazykových mutacích.
- Úroveň komunikace a spolupráce mezi zainteresovanými subjekty turismu je nízká – jde o podnikatelské subjekty, kraj, obce, města, stát, nevládní neziskové organizace. Minimální využívání možností Public Private Partnership.
- Vlivem nedostatku finančních prostředků na opravu, památky nejsou využívány dostatečně.
- Technická úroveň zařízení, která využívá přírodní subsystémy (koupaliště, vyhlídkové terasy, cyklostezky, odpočívadla), je nízká nebo dokonce nedostatečná.

O kapacitách v hromadných ubytovacích zařízeních se informace do roku 2007 získávaly z ročního statistického šetření, které sloužilo pro cestovní ruch. Důležitý byl Registr ubytovacích zařízení, kde se výsledky používaly při aktualizacích. V šetření byla zahrnutá celková hromadná ubytovací zařízení a vykazovala stav k 31. prosinci nebo k poslednímu dni, kdy bylo zařízení nabízené během konkrétního roku. Do roku 2002 byl vykazovaný stav kapacit k 31. červenci daného roku. Od roku 2008 jsou zdrojem informací dotazníky o návštěvnosti v hromadných ubytovacích zařízeních.

Jde-li o měření kapacity v hromadných ubytovacích zařízeních, sleduje se konkrétně hromadné ubytovací zařízení a také jejich počet, počet pokojů, lůžek, počet míst pro karavany a stany a průměrná cena. (Klasifikace ubytovacích zařízení: jako způsob podpory kvality služeb v cestovním ruchu, 2011)

V následujícím grafu 5.1 se nachází kapacita hromadných ubytovacích zařízení v České republice, ať už jde o hotely, kempy či jiné zařízení.

Graf 5.1 Celkový počet zařízení v hromadných ubytovacích zařízeních v České republice v letech 2000-2009

Zdroj: Český statistický úřad, počet zařízení v hromadných ubytovacích zařízeních podle kategorie ubytovacího zařízení v ČR, 2010

Hlavním důvodem návštěvnosti zahraničních turistů v České republice v roce 2009 byla rekreace, dovolená, volný čas a poznávání, v číslech počet návštěvníků představoval 54%. Naopak nejnižší počet 2 % turistů navštívilo Českou republiku kvůli kongresu, semináři či veletrhu, nebo zdravotního pobytu či nákupu. (CzechTourism, 2011)

V Evropské unii se řadí Česká republika v počtu hromadných ubytovacích zařízení na 9. místo ve srovnání s jinými zeměmi EU a v počtu lůžek na 12. místo. Jde-li o počet hromadných ubytovacích zařízení a počet lůžek, řadí se Česká republika na podobné místo jako Nizozemí či Irsko. I ve vybavenosti ostatních podniků, které poskytují služby cestovního ruchu, patří podle statistik Česká republika mezi země s nejvyšší vybaveností těchto podniků, pokud jde o srovnání s ostatními členskými zeměmi Evropské unie.

5.2.1 Základní faktory ovlivňující úroveň poskytovaných služeb v cestovním ruchu

Základní faktory ovlivňující úroveň poskytovaných služeb v cestovním ruchu představují vnější vlivy, které s cestovním ruchem spíše nesouvisejí, ale působí na poptávku po cestovním ruchu. Tyto faktory se dají rozdělit podle autora Houšky (2007) na:

A) Demografické a sociální vlivy

Demografie se zabývá za prvé zkoumáním populace a za druhé sociálním vlivem, ten je zkoumáný v případě, zda jde o přemýšlení nad jeho intenzitou a pokud závisí na

faktorech, jako je síla, počet a blízkost. Konkrétními faktory, jež ovlivňují poptávku cestovního ruchu, jsou podle autora Houšky (2007, str. 17):

- „*Stárnutí obyvatelstva,*
- *růst vzdělanosti populace,*
- *růst podílu jednočlenných domácností,*
- *zvyšování počtu pracujících žen a tím i zvyšování rodinných příjmů,*
- *trend pozdějšího zakládání rodiny,*
- *zvyšování počtu bezdětných manželství,*
- *možnost větší migrace obyvatel,*
- *růst životní úrovně obyvatelstva,*
- *dřívější odchod do důchodu aj.*“

Od roku 1989 se počet obyvatel v České republice neustále mění, respektive klesá. Tento pokles je zapříčiněn menším počtem narozených dětí. Od roku 2003 počet obyvatel narostl až do současných hodnot. Na růstu počtu obyvatel v České republice mají podíl i cizinci, kteří do země přijíždějí. (Novák, 2010)

Celkový počet obyvatel v České republice se sice navyšuje pomaleji, ale zvyšuje se počet starších obyvatel, kteří díky svým finančním prostředkům a sklonům k cestování, jsou schopni cestovat.

Očekává se i větší migrace pracovní síly, především do Evropy a Ameriky. Vyšší úroveň vzdělání bude příčinou pro touhu navštěvování nových a neznámých míst, zkoumání rozdílných kultur a tradic a získávání nových zkušeností. Velice významná je též modernizace komunikační technologie, která umožňuje stále větší globalizaci, se kterou také souvisí i úroveň životního stylu.

B) Ekonomické vlivy

Hospodářská politika každého státu je ovlivňovaná celkovou ekonomickou situací a působí na ni řada faktorů (míra inflace, úroková míra aj.). Cestovní ruch je velice citlivý na změnu hospodářské či ekonomické situace. Turismus je též choulostivý na vliv hospodářské a finanční krize, díky které lidé snižují spotřebu produktu cestovního ruchu a vynakládají do turismu méně prostředků.

C) Politické a legislativní vlivy

Ve střední a východní Evropě, vlivem politických změn, došlo k usnadnění cestování a přepravy mezi západní a východní Evropou. Významný podíl na změnu k lepšímu má vstup do Evropské unie, který nabízí volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu. Dochází k sjednocení předpisů a uvolnění společného obchodování, což je významné i pro podnikatelské aktivity. Dále narůstá starost o životní prostředí, která v budoucnu bude intenzivnější, a to i v podobě legislativních nařízení a úprav.

D) Technické vlivy

Technické vlivy se nejčastěji projevují ve veškerých druzích dopravy, a to konkrétně v modernizaci komunikačních technologií a ve výpočetních systémech, čímž dochází k daleko levnějšímu a rychlejšímu cestování, dále k snadnějšímu přístupu k informacím o dopravě a cestovním platbám. Velice významná je otázka bezpečnosti cestovního ruchu, na kterou se postupem času klade daleko větší důraz a dochází k modernizaci prostředků kvůli pohodlí a péči o cestovatele včetně jejich bezpečnosti.

5.3 Úroveň dopravy České republiky v oblasti cestovního ruchu

A) Letecká doprava

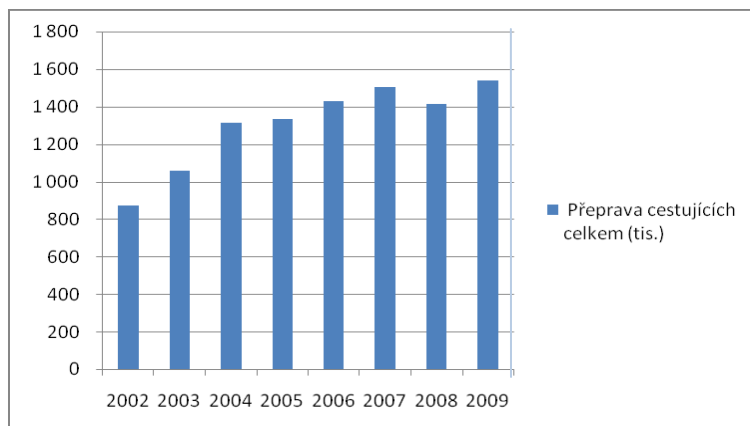
V České republice se nachází celkem 91 letišť, jež jsou rozdělené do tří skupin. Do první skupiny patří letiště celostátního významu, které se nachází v hlavním městě, jde o letiště Praha-Ruzyně, do druhé skupiny se řadí regionální letiště, jako je Ostrava-Mošnov, Brno-Tuřany či Karlovy Vary a do třetí skupiny řadíme regionální letiště menšího významu, tzv. aeroklubové nebo sportovní letiště. Status mezinárodního letiště má letiště v Praze, Ostravě, Karlových Varech, Pardubicích či v Brně. (Jenerálová, 2010)

Největší podíl přepravovaných cestujících zajišťuje Praha-Ruzyně, ostatní letiště mají spíše regionální charakter. Letiště Praha-Ruzyně představuje největší mezinárodní letiště v České republice. Zvýšení frekvence leteckých spojení do západní Evropy tvoří významný důvod pro nárůst letecké dopravy v Praze-Ruzyni. (Cigánková, 2004)

V roce 2007 zaznamenalo letiště Praha-Ruzyně růst poptávky vyšší než je celosvětový průměr. Letiště odbavilo přes 12 mil. cestujících. Dařilo se nízkonákladové

dopravě, v níž vzrostl počet cestujících o 21,8 %. V roce 2009 letiště v Praze odbavilo 11,64 mil. cestujících. V letní sezóně je k dispozici v roce 2010 50 leteckých společností, které spojují Prahu přímou linkou se 131 destinacemi v celém světě.

Graf 5.2. Celková letecká přeprava cestujících za čtvrté čtvrtletí v letech 2002-2009 – počet cestujících celkem (v tis.)

Zdroj: Ministerstvo dopravy, 2002-2009, Souhrnný přehled o obchodní letecké přepravě cestujících, nákladu a pošty

Při prozkoumání grafu 5.2 je zřejmé, že došlo k největšímu růstu osob přepravovaných v osobní letecké přepravě v roce 2003 a 2004. V roce 2004 došlo k nárůstu počtu přepravovaných osob z důvodů vstupu České republiky do Evropské unie.

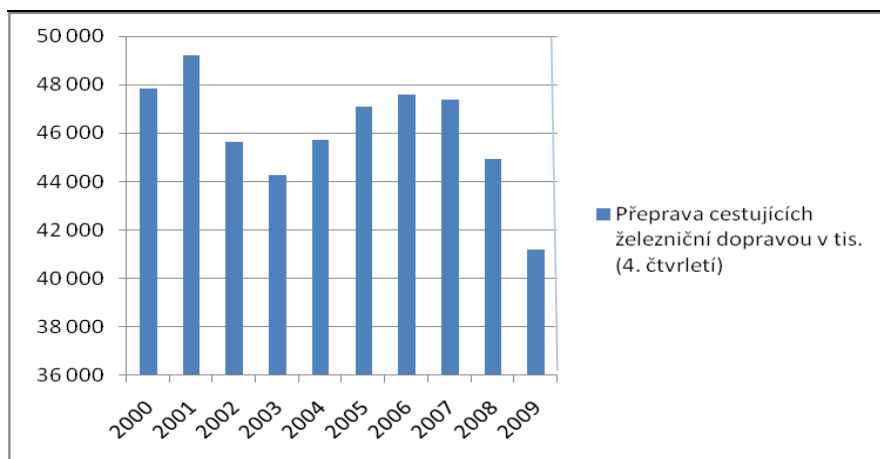
V České republice jsou letiště využívány především pro mezinárodní dopravu, což je zapříčiněno malou rozlohou země a hustou silniční a železniční dopravou. (Letiště Praha, 2010)

B) Infrastruktura pro ostatní druhy dopravy

Rozvoj dopravní infrastruktury se stal především v období hospodářské krize hlavním tématem k řešení. Česká republika má hustou síť železničních tratí včetně státních a regionálních silnic v porovnání s ostatními zeměmi Evropské unie, avšak stále se zastaralými technickými parametry, především v zabezpečovacích technologiích. Hlavním cílem úprav by mělo být propojení více druhů dopravy, kde by se kombinovaná doprava mohla projevit v dopravní politice, což by přispělo například k urychlení modernizace koridorů v rámci možných technických parametrů či ke zlepšení orientace na zákazníka. (Moose, 2010)

Do ostatních druhů dopravy řadíme mimo jiné i přepravu železniční dopravou v České republice. V následujícím grafu 5.3 je zaznamenána přeprava cestujících železniční dopravou za čtvrté čtvrtletí v letech 2000-2009. Během let 2000 až 2009 měla přeprava rostoucí i klesající tendenci.

Graf 5.3 Přeprava cestujících železniční dopravou za čtvrté čtvrtletí – počet cestujících celkem (v tis.)

Zdroj: ČSÚ, Tab. 1 Přeprava cestujících železniční dopravou, 2010

K nejvíce přepraveným cestujícím železniční dopravou v číslech došlo v roce 2001, v roce 2002 došlo k úpadku přepravy pravděpodobně vlivem povodní, které v tomto roce Českou republiku postihly. Další pokles byl zaznamenán od roku 2008, kvůli hospodářské recesi v tomto roce došlo k poklesu příjezdů zahraničních turistů včetně poklesu přepravy cestujících železniční dopravou. (ČSÚ, 2010)

Do ostatních druhů dopravy řadíme i veřejnou autobusovou dopravu. Cestování autobusem je daleko náročnější, jak z hlediska časového, tak i z hlediska pohodlí. Po roce 2000 dochází k obrovskému poklesu přepravy veřejné autobusové dopravy, během let 2001-2009 se udržovala přibližně ve stejných číslech.

Česká republika pro vodní dopravu využívá největší toky, jako je Labe, Vltava a Berounka. Celková délka těchto tří toků činí přes 300 kilometrů. Mezi další významné řeky patří Morava, Bečva nebo Odra. Existence osobní lodní dopravy v oblasti cestovního ruchu Praze zvyšuje atraktivnost a přináší další turisticky zajímavá místa. Výnosy z osobní lodní dopravy se pohybují v devizových příjmech řádově 50 - 100 mil. Kč ročně.

Do světových středisek cestovního ruchu řadíme Prahu. Města, jako je Český Krumlov, Kutná Hora nebo Telč mají také evropský význam. Návštěvníci se zajímají i o jiná velice zajímavá města, jako je Olomouc, Tábor, Litomyšl, Jičín nebo Písek. Dalším cílem turistů je navštěvování hradů, jako je například Karlštejn, Křivoklad, Pernštejn, Bouzov atd. (Kristín, 2009)

Stejně jako v Evropě se v České republice nejvíce využívá osobní automobilová doprava. Bohužel však neexistují grafy nebo tabulky s počtem turistů, cestujících do zahraničí automobilovou dopravou. Mezi léty 1990-2006 došlo v České republice k obrovskému nárůstu automobilů o 67 %. V roce 2006 připadlo na 1000 obyvatel 398 osobních automobilů. U velkých měst byl nárůst daleko vyšší než ve městech menších. Například v Praze připadlo 550 osobních automobilů na 1000 obyvatel v roce 2006. V Praze vzrostl v tomto roce počet automobilů o 80%. Ve většině domácností oba dospělý členové vlastní auto, aby mohli využívat automobily nezávisle na sobě. Kromě růstu počtu automobilů, došlo k nárůstu intenzity automobilové dopravy především na hranicích velkých českých měst. (Ministerstvo dopravy, c 2000-2011)

6 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zjistit pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů, jakým způsobem ovlivňuje cestovní ruch ekonomiku v ČR a následně analyzovat vliv cestovního ruchu na životní prostředí.

Cestovní ruch tvoří v dnešní době velice důležitou součást ekonomiky nejen v České republice, ale i v dalších vyspělých státech. Turismus se považuje za významnou složku bilance služeb, která se nachází na běžném účtu platební bilance.

Existují výrazné vlivy, jež působí na ekonomiku České republiky. Povodně v roce 2002 a hospodářská a finanční krize v roce 2008 patří mezi velice známé negativní faktory, které narušily ekonomiku ČR. Při prozkoumání ukazatelů v bakalářské práci je patrné, že vlivem hospodářské krize a povodní došlo k poklesu položek všech ukazatelů, například návštěvnosti, podílu HDP, zaměstnaných osob v sektoru služeb atd. Výjimku tvoří ukazatel Spotřeby výjezdového cestovního ruchu (ukazatel počtu turistů, cestujících z ČR do zahraničí), u kterého došlo ke zvýšení výjezdů v době hospodářské a finanční krize, což bylo zapříčiněné tím, že lidé i přes nedostatek financí počítali s minimálně jednou dovolenou ročně.

Velice pozitivním vlivem působícím na růst ekonomiky v České republice, byl vstup České republiky do Evropské unie. Mimo nárůst veškerých položek v jednotlivých ukazatelích, též došlo k usnadnění cestování ČR s členskými státy EU.

Pro stanovení úrovně služeb turismu je významný Satelitní účet cestovního ruchu, který provádí statistiky jednotlivých ukazatelů, jde například o procentuální podíl cestovního ruchu na tvorbě hrubého domácího produktu. V roce 2004 došlo díky vstupu České republiky do EU k nárůstu podílu turismu na tvorbě HDP, naopak v dalších letech došlo k opakovanému poklesu. Po hospodářské krizi a očekávanému poklesu v roce 2008 došlo v roce 2009 ke zvýšení úrovně ekonomiky ve státě. Dále nesmíme opomenout významné ukazatele spotřeby příjezdového, výjezdového či domácího cestovního ruchu. Opět je významný moment vstupu do Evropské unie, kdy Česká republika zaznamenala obrovský nárůst návštěvníků. Nejvíce turistů navštívilo Českou republiku v roce 2007, a poté v roce 2008 došlo k poklesu příjezdů vlivem snížení zájmů o naši zemi jako cílovou oblast.

Další ukazatel ovlivňující ekonomiku v oblasti cestovního ruchu, představuje podíl zaměstnaných osob v cestovním ruchu na celkové zaměstnanosti, který se uvádí v procentech. V letech 2007 a 2008 došlo k obrovskému poklesu zaměstnaných osob

v cestovním ruchu opět vlivem hospodářské recese, tím došlo ke snížení počtu pracovních míst a samotný počet zaměstnanců musel být zredukovaný.

Cestovní ruch ovlivňuje příjmovou a výdajovou složku bilance služeb, obsaženou na běžném účtu platební bilance. Příjmy i výdaje v České republice mají od roku 2003 rostoucí tendenci. Saldo bilance služeb začalo růst v roce 2006 a v roce 2008 po hospodářské krizi se opět snížilo. V dřívějších letech zůstávalo saldo bilance služeb na přibližně stejných hodnotách. Meziroční zlepšení salda bilance způsobil především pozitivní vývoj salda mezinárodní přepravy a v menší míře i ostatních služeb.

Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE je potřebná, protože se v ní nachází jednotlivé sekce činností, které tvoří součást pro oblast cestování. Velice významnou roli v oblasti turismu představuje podle Klasifikace ekonomických činností CZ-NACE sekce I Ubytování, stravování a pohostinství, protože její činnosti jsou nezbytné pro turisty, navštěvující cílové oblasti. Sekce I není jedinou sekcí významnou pro činnost cestovního ruchu, existuje daleko více potřebných sekcí klasifikace CZ-NACE, například Sekce H Doprava a skladování, R Sportovní, zábavní a rekreační činnosti nebo sekce N Administrativní a podpůrné činnosti, ve kterých se nachází oddíl 79 Činnosti cestovních agentur, kanceláří a jiných rezervačních a souvisejících činností. Spousta turistů, navštěvujících různé destinace, cestuje přes cestovní agentury z důvodů ulehčení práce se zařizováním.

Cestovní ruch ovlivňuje životní prostředí nejen v České republice, ale i v jiných státech. Velkým pozitivem pro životní prostředí z hlediska cestování jsou příjmy z turistických aktivit, díky kterým dochází k vylepšování kvality a podmínek kultury, krajiny a ostatních významných složek prostředí. Na druhou stranu existuje spousta nežádoucích vlivů, ovlivňujících krajinu a prostředí. Doprava se řadí do negativních vlivů životního prostředí, vlivem kterých dochází k znečišťování ovzduší a prostředí vlivem výfukových plynů, jež dopravní prostředky vypouštějí. Dopravní odvětví ovlivňuje složky životního prostředí, ovzduší, znečišťuje vodu, flóru a faunu, je negativní pro zdraví člověka a celkově narušuje charakter krajiny.

Výrazně také ovlivňuje turismus rekreace. V oblasti příjmů zaujímá rekreace významné místo, díky jejím příjmům dochází k vylepšování cest, stezek nebo také k udržování čistoty území či bezpečnosti turistů. Negativní problémy se týkají především znečišťováním krajiny a přírodních krás odpadky, skládkami, vandalismem aj.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní tituly

Český statistický úřad. *Odvětvová klasifikace ekonomických činností : OKEČ*. 2. vyd. Praha : SIAK, spol. s r. o., 1998. 252 s. ISBN 80-7223-104-9.

GERŠLOVÁ, J.; SEKANINA, M. *Lexikon našich hospodářských dějin : 19. a 20. století v politických a společenských souvislostech*. 1. vyd. Praha 5 : Libri, s. r. o., 2003. 488 s. ISBN 80-7277-178-7.

JAROLÍMOVÁ, Liběna. *Informatorium pro studenty oboru cestovní ruch*. 1.vyd. Praha : Oeconomica, 2009. 84 s. ISBN 978-80-245-1612-7.

MUSIL, Martin, et al. *Potenciál a zatížení oblasti cestovním ruchem v souvislosti s ochranou životního prostředí : oponovaná výzkumná zpráva*. 1. vydání. Praha : Oeconomica, 2008. 118 s. ISBN 978-80-245-1430-7.

PETRŮ, Zdenka. *Základy ekonomiky : cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha : IDEA SERVIS, 2007. 124 s. ISBN 978-80-85970-55-5.

WAHLA, A. *Obecná geografie cestovního ruchu*. 1.vyd. Brno : Ediční středisko Mendelovy univerzity v Brně, 2010. 103 s. ISBN 978-80-7375-381-8.

Elektronické zdroje

ADAMEC, V., et al. *Doprava - její vývoj a vliv na životní prostředí* [online]. Valašské Meziříčí : 2008 [cit. 2011-04-13]. Školní stránky Ing. Jiřího Smílka. Dostupné z WWW: <<http://www.jsmilek.cz/enersol/doprava.pdf>>.

BAUCHELOVÁ, M. *Vliv finanční krize na cestovní ruch* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. 68 s. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Dostupné z WWW: <<http://theses.cz/id/rv84rs/110453-478045964.pdf>>.

BÍNA, Jan. *Urbanismus a územní rozvoj: Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky* [online]. Brno, 2002 [cit. 2010-12-15]. Ústav územního rozvoje. Dostupné z WWW: <<http://www.uur.cz/images/publikace/uur/2002/2002-01/01.pdf>>.

BÍNA, J. *Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice : Potenciál ČR* [online]. 2010 [cit. 2011-03-31]. Uur. Dostupné z WWW:<<http://www.uur.cz/images/uzemnirozvoj/cestovniruch/potencialCR/PotencialCR-text.pdf>>.

BERÁNEK, J. *Satelitní účet cestovního ruchu* [online]. Praha: 2001, 2011 [cit. 2011-03-02]. Satelitní účet cestovního ruchu. Dostupné z WWW:<http://www.cot.cz/data/cesky/00_12/12_stat_1.htm>.

COOPER, Ch., et al. *Tourism : principles and practice* [online]. 3.vyd. United Kingdom : Pearson Education, 2005 [cit. 2011-01-28]. Dostupné z WWW:<http://books.google.cz/books?id=OWonlWCgp34C&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.

CRUZ, Z. *Principles of Tourism* [online]. Philippines : REX book store, 2006 [cit. 2011-01-13]. Dostupné z WWW:<http://books.google.cz/books?id=6vgVtD6AjHoC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>. ISBN 978-971-23-4618-7.

CzechTourism. CESTOVNÍ RUCH A OBNOVA HMOTNÉHO DĚDICTVÍ [online]. Praha : Colibri, 2008 [cit. 2011-01-08]. EDEN European destinations of excellence 2011 . Dostupné z WWW: <<http://www.eden-czechtourism.cz/udrzitelny-cestovni-ruch/>>.

CzechTourism : CzechTourism [online]. 2005 [cit. 2011-03-15]. Základní data a fakta o cestovním ruchu v ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/6-zakladni-data-a-fakta-o-cestovnim-ruchu-v-cr/>>.

Český statistický úřad. *Tab. B-2.1 Počet motorových vozidel : B-2. Doprava a cestovní ruch* [online]. 2007 [cit. 2011-04-09]. ČSÚ. Dostupné z WWW: <<http://www.vykazy.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/2002-07>>.

Český statistický úřad. *Osobní doprava - časové řady : Tab. 1 Přeprava cestujících železniční dopravou* [online]. 2011 [cit. 2011-04-01]. ČSÚ. Dostupné z WWW:<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/osobni_doprava_casove_rady>.

ČNB : *Česká Národní banka* [online]. 2006 [cit. 2011-03-15]. Platební bilance. Dostupné z WWW:<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/zpravy_vyvoj_pb/PB_2004.PDF>.

ČNB : *Česká Národní banka* [online]. 2007 [cit. 2011-03-15]. Platební bilance. Dostupné z WWW:<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/zpravy_vyvoj_pb/PB_2006_CZ.pdf>.

ČNB : *Česká Národní banka* [online]. 2009 [cit. 2011-03-15]. Platební bilance. Dostupné z WWW:<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/zpravy_vyvoj_pb/2008/pb_2008.pdf>.

ČNB : *Česká Národní banka* [online]. 2007 [cit. 2011-03-15]. Platební bilance. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/statistika/platebni_bilance_stat/publikace_pb/zpravy_vyvoj_pb/2009/pb_2009.pdf>.

ČSÚ : *Český statistický úřad* [online]. Praha : 2010 [cit. 2011-03-10]. Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje ČR 3. čtvrtletí 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1403-10>>.

ČSÚ : Český statistický úřad [online]. Praha : 2011 [cit. 2011-03-07]. Tabulky satelitního účtu cestovního ruchu. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tabulky_satelitního_uctu_cestovního_ruchu>.

ČSÚ : Český statistický úřad [online]. Praha : 2011 [cit. 2011-03-08]. TSA - Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_hlavni_ukazatele_narodního_hospodářství_a_cestovního_ruchu_v_cr>.

ČSÚ : Český statistický úřad [online]. Praha : 2011 [cit. 2011-03-17]. Zaměstnanost v odvětvích cestovního ruchu v ČR. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_t7_zamestnanost_v_odvetvích_cestovního_ruchu_v_cr>.

ČSÚ : Český statistický úřad [online]. Praha : 2011 [cit. 2011-03-12]. Odvětvová klasifikace ekonomických činností OKEČ. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/pravidla_pro_zarazení_podle_okec>.

ČSÚ : Český statistický úřad [online]. Praha : 2011 [cit. 2011-03-14]. Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu - ČR za 4. čtvrtletí 2007. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/9206-07>>.

ČSÚ : Český statistický úřad [online]. Praha : 2011 [cit. 2011-03-15]. Satelitní účet cestovního ruchu České republiky. Vývoj za roky 2003 až 2007. Dostupné z WWW:
<<http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/9211-08>>.

ČSÚ : Český statistický úřad [online]. Praha : 2011 [cit. 2011-03-17]. TSA - Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR v letech 2003-2009. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_hlavni_ukazatele_narodního_hospodářství_a_cestovního_ruchu_v_cr>.

ČSÚ : Český statistický úřad. [online]. Praha: 2011 [cit. 2011-05-02]. *TSA T11.1 Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR v letech 2003-2009 : Český statistický úřad* Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_hlavni_ukazatele_narodního_hospodářství_a_cestovního_ruchu_v_cr>.

FRANKLIN, A. *Tourism : an introduction* [online]. 1.vyd. Indie : SAGE, 2003 [cit. 2011-01-16]. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=3Ar_uugB_EAC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>. ISBN 0-7619-6761-3.

HOUŠKA, P., et al. *Klasifikace ubytovacích zařízení : jako způsob podpory kvality služeb v cestovním ruchu* [online]. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007 [cit. 2011-03-30]. evropský sociální fond v ČR, s. . Dostupné z WWW:
<<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=3eeea52-90ec-423c-85e1-3ffc18cc915>>.

JAYAPALAN, N. *Introduction To Tourism* [online]. 1. vyd. Delhi : Atlantic Publishers & Distributors, 2001 [cit. 2010-12-16]. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=HFWjoeVCLk0C&printsec=frontcover&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>. ISBN 81-7156-977-3>.

JENERÁLOVÁ, I. Mezinárodní letiště v ČR. *Život a práce* [online]. 2010, č.1, [cit. 2011-03-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/92812-mezinarodni-letiste-v-cr>>.

JETMAR, M. *Meziregionální a přeshraniční spolupráce v cestovním ruchu* [online]. 1. vyd. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007 [cit. 2011-01-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=adc03513-dd0c-41cd-bab0-8accb86b61ad>>.

KHAN, M.A., et al. *Introduction To Tourism* [online]. 1. vyd. Daryaganj : Anmol Publications PVT.LTD., 2005 [cit. 2010-12-17]. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=54B817TAG0C&printsec=frontcover&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>. ISBN 81-261-2300-1.

KIRÁLOVÁ, Alžběta. *Informační systém cestovního ruchu Písecká* [online]. 2005. Město Písek : Odbor kultury a cestovního ruchu, [cit. 2010-12-10]. Organizace cestovního ruchu. Dostupné z WWW: <<http://www.icpisek.cz/docs/cz/ocr.xml>>.

KLAPKA, K. *Vliv cestovního ruchu : Přírodovědecká fakulta univerzita Palackého v Olomouci* [online]. 2008 [cit. 2011-04-14]. Katedra geografie. Dostupné z WWW: <geography.upol.cz/soubory/lide/klapka/GESL/CR-pr-5.ppt>.

KRISTÍN, D. *Cestovní ruch v České republice : Moderní vzdělávání* [online]. 2009 [cit. 2011-03-31]. Galaktis. Dostupné z WWW: <<http://galaktis.cz/clanek/cestovni-ruch-v-ceskerekpublice/>>.

LANG, V. UNESCO. *Online Magazín* [online]. 2011, 1, [cit. 2011-03-28]. Dostupný z WWW: <<http://tema.novinky.cz/unesco>>.

Letiště Praha. *Finanční výsledky Letiště Praha za rok 2009 : Letiště Praha* [online]. Praha : 2010 [cit. 2011-03-28]. Prg.aero. Dostupné z WWW: <<http://www.prg.aero/cs/o-letiisti-praha/tiskove-centrum/tiskove-zpravy/financi-vysledky-letiste-praha-za-rok-2009/>>.

Modul zaměstnanosti cestovního ruchu : MZ T11 Souhrnné ukazatele zaměstnanosti v cestovním ruchu v ČR [online]. 2011 [cit. 2011-03-07]. Český statistický úřad. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/modul_zamestnanosti_cestovniho_ruchu>.

Ministerstvo dopravy. *Čtvrtletní přehledy základních ukazatelů : Souhrnný přehled o obchodní letecké přepravě cestujících, nákladu a pošty* [online]. 2002-2009 [cit. 2011-04-05]. Sydos.cz. Dostupné z WWW: <<https://www.sydos.cz/cs/ctvletpr.htm>>.

Ministerstvo pro místní rozvoj : *Analýza cestovního ruchu ČR, podle OKEČ a CZ-NACE, vývoj cestovního ruchu 1989 -2008 a vývoj statistických ukazatelů mezinárodního cestovního ruchu* [online]. 2010 [cit. 2011-03-13]. Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=be97be7f-40ed-4c07-9a94-b0fb7f7a66cb>>.

Ministerstvo pro místní rozvoj. *Hlavní faktory regionálního rozvoje ČR - Kulturní potenciál, Cestovní ruch a Veřejná správa : BusinessInfo.cz* [online]. Praha : 2007 [cit. 2011-04-01]. BusinessInfo. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/rozvoj-regionu/faktory-regionálního-rozvoje-cr-kultura/1001179/46067/>>.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Ekologické organizace : Objevte ČR* [online]. 2010 [cit. 2011-04-14]. Česká republika. Dostupné z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/66458-ekologicke-organizace>>.

MOOSE, P. *Východiska odborné autority pro formulaci závěrů 1. diskusního setkání z cyklu Dopravní infrastruktura ČR: : Jakým směrem se ČR vydá na křižovatce dopravní infrastruktury budoucnosti?* [online]. 2010 [cit. 2011-04-01]. Závěry P. Moose. Dostupné z WWW: <www.ivd.cz/download/Zavery_P._Moose.doc>.

MOUREK, D. *Cestovní ruch a životní prostředí : Centrum pro otázky životního prostředí univerzity Karlovy* [online]. C 2010 [cit. 2011-04-13]. CZP. Dostupné z WWW: <<http://www.czp.cuni.cz/projekty/sdcz/module/3E/s01.pdf>>.

Národní památkový ústav. *Světové dědictví, NKP, chráněná území : Národní památkový ústav* [online]. Praha : 2003-2011 [cit. 2011-03-31]. MonumNet. Dostupné z WWW: <<http://monumnet.npu.cz/chruzemi/hledani.php>>.

NOVÁK, K. *Algin.cz : Počet obyvatel v ČR* [online]. 2010 [cit. 2011-03-27]. Algin. Dostupné z WWW: <<http://algin.cz/slovník/pocet-obyvatel-v-cr/>>.

RITCHIE, J. R. B.; GOELDNER, Ch. R. *Tourism : principles, practices, philosophies* [online]. 10. vyd. New Jersey : John Wiley and Sons, 2006 [cit. 2010-12-18]. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=Vw-9zWKZhIC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>. ISBN 0-471-45038-3.

Spcr : Svaz průmyslu a dopravy ČR [online]. 2009 [cit. 2011-03-19]. Vývoj cestovního ruchu. Dostupné z WWW: <http://www.spcr.cz/statistika/cestovni_ruch.htm>.

Socr : Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR [online]. 2006 [cit. 2011-03-17]. Podnikatelské struktury obchodu, ubytování a stravování. Dostupné z WWW: <<http://www.socr.cz/scripts/detail.php?id=2890>>.

SOLIVAJSOVÁ, M. *Vliv rekreace na přírodu a krajinu* [online]. České Budějovice : Soukromá střední a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, 2010. 9 s. Ročníková práce. Soukromá střední škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, České Budějovice, s. r. o. Dostupné z WWW: <http://webrodice.skolacb.cz/knihovna/E_sjirovcova/EKOLOGIE/REKREACE_A_PRIRODA.pdf>.

Suburbanizace a doprava : Vliv suburbanizace na dopravu [online]. c 2000-2011 [cit. 2011-04-14]. Statistika dopravy České republiky. Dostupné z WWW: <<http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/urrlab/user/documents/default/suburbanizace/brozura/5.pdf>>.

TELFER, D.J. ; SHARPLEY, R. . *Tourism and Development : concepts and issues* [online]. 1. vyd. USA : Chanel View Publications, 2002 [cit. 2011-01-21]. Dostupné z WWW: <http://books.google.cz/books?id=Wvo1sljZH3UC&printsec=frontcover&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>. ISBN 1-873150-34-2.

TSA - Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR : TSA T11.1 Hlavní ukazatele národního hospodářství a cestovního ruchu v ČR v letech 2003-2009 [online]. 2011 [cit. 2011-03-05]. Český statistický úřad. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tsa_hlavni_ukazatele_narodniho_hospodarstvi_a_cestovniho_ruchu_v_cr>.

3E - Integrace principů udržitelného rozvoje do cestovního ruchu a turistiky : Cestovní ruch a životní prostředí [online]. Česká centrála cestovního ruchu, 1999 [cit. 2010-12-18]. Centrum pro otázky životního prostředí UK. Dostupné z WWW: <<http://www.czp.cuni.cz/projekty/sdcz/moduly/3E/s01.pdf>>.

Ústřední seznam ochrany přírody (ÚSOP) : Agentura ochrany přírody a krajiny ČR [online]. 2011 [cit. 2011-03-25]. Drusop.nature. Dostupné z WWW: <<http://drusop.nature.cz/>>.

ZELENKA, J.; PÁSKOVÁ, M. *Vlivy cestovního ruchu na přírodní a socio-kulturní prostředí : SWOT analýza, masový a individuální cestovní ruch* [online]. C 2007 [cit. 2011-04-10]. Udržitelný cestovní ruch. Dostupné z WWW: <http://ucr.uhk.cz/documents/Vlivy_CR_na_prirodni_socio_kulturni_prostredi_Uvod/text/vlivytext.pdf>.

SEZNAM ZKRATEK:

CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FOS ČR	Folklórní sdružení České republiky
HDP	Hrubý domácí produkt
IUCN	Mezinárodní unie na ochranu přírody a přírodních zdrojů
KČT	Klub českých turistů
NÚ	Národní účetnictví
OECD	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
OSN	Organizace spojených národů (United Nations Organization)
RTS	Doporučení k statistice turismu (Recommendations on Tourism Statistics)
SICTA	Standardní mezinárodní klasifikace činností cestovního ruchu (Standard International Classification of Tourism Activities)
UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
WTO	Světová organizace cestovního ruchu (World tourism organisation)
WTTC	Světová rada cestování a cestovního ruchu (World Travel & Tourism Council)
WWF	Nadace pro divokou přírodu

SEZNAM GRAFŮ:

Graf 3.1 Počet zaměstnaných osob podle právních forem a NACE-3 jednotlivých skupin v podsekti Ubytování v sekci I – Ubytování, stravování a pohostinství.....	27
Graf 3.2 Celkový počet zaměstnaných osob v sekci I – Ubytování, stravování a pohostinství podle právních forem a NACE-3	27
Graf 3.3 Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v ČR za čtvrté čtvrtletí v letech 2003 - 2009 (Počet hostů celkem).....	28
Graf 3.4 Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu v ČR za čtvrté čtvrtletí v letech 2003-2009 (Počet přenocovaných hostů celkem)	29
Graf 3.5 Podíl cestovního ruchu na tvorbě HDP (v %)	31
Graf 3.6 Počet zahraničních návštěvníků v České republice v letech 2003-2009 (v mil. Kč).....	32
Graf 3.7 Počet turistů, cestujících z České republiky do zahraničí letech 2003-2009 (v mil. Kč).....	33
Graf 3.8 Počet turistů, cestujících pouze po České republice v letech 2003-2009	34
Graf 3.9 Podíl zaměstnaných osob v cestovním ruchu na celkové zaměstnanosti	35
Graf 3.10 Podíl cestovního ruchu na celkové zaměstnanosti v letech 2003-2009 – počet pracovních míst (v %)	35
Graf 3.11 Balance služeb – dopravy, cestovního ruchu a ostatních služeb v letech 2003-2008 v mld. Kč – vývoz (příjmy)	36

Graf 3.12 Balance služeb – dopravy, cestovního ruchu a ostatních služeb v letech 2003-2008 v mld. Kč – dovoz (výdaje)	37
Graf 3.13 Saldo balance služeb v letech 2003-2009 v mld. Kč	37
Graf 5.1 Celkový počet zařízení v hromadných ubytovacích zařízení v České republice..	50
Graf 5.2 Celková letecká přeprava cestujících (v tis.) za čtvrté čtvrtletí v letech 2002-2009	53
Graf 5.3 Přeprava cestujících železniční dopravou za čtvrté čtvrtletí (v tis.).....	54

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucích bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje bakalářské práce budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11.5.2011

MONIKA PLUCNAROVA

jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

HORYMÍROVA 2949/14
OSTRAVA-ZÁBRHEH, 700 30